

Oila va jamiyat

№ 28 (1431)
17-IYUL
2019-yil

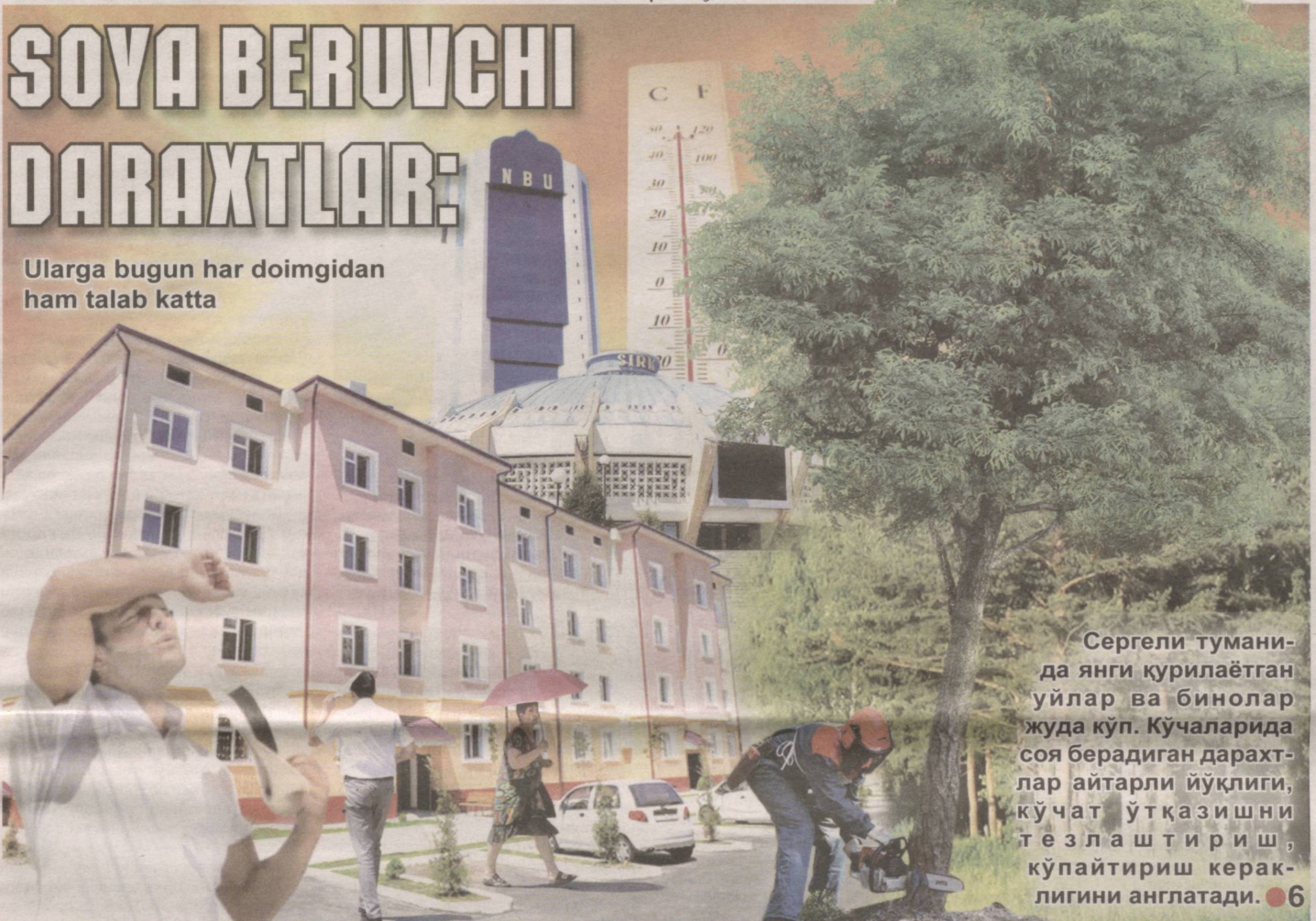
Gazeta 1991-yil 1-sentabrdan chiqa boshlagan

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

oilavajamiyatgazetasi_bot

SOYA BERUVCHI DARAXTLAR:

Ularga bugun har doimgidan
ham talab katta

Сергели тумани-
да янги қуриладиган
уйлар ва бинолар
жуда кўп. Кўчаларида
соя берадиган даракх-
лар айтарли йўқлиги,
кўчат ўтқазишни
тезлаштириш,
кўпайтириш керак-
лигини англатади. ●6

УШБУ СОНДА:

AYOLNING JONI QIRQTA EMAS

Маҳалланинг гап-сўзини одамларга ўтказа оладиган оқсоқоллари аёлга паноҳ бўлиш учун эмас, ундан моддий нажот кутиб хотинни қўш қилаётган, аёли толиб келадиган ризққа кўз тикиб ўтирадиган эркекларга бунинг турган-битгани орийатсизликдан бошқа нарса эмаслигини уқтирсалар, фақат савоб иш қилган бўлур эдилар. ●4

BOLASINI XOR QILAYOTGAN ONALAR

Энг ачинарлиси, турли ОАВ саҳифаларида ўз болаларини сотаётган аёллар ҳақидаги мақолаларни ҳам этимиз сесканмай ўқишга ўрганиб бораёпмиз. Қўрқса қўрқулик яна бир томони бир-биридан даҳшатли, бир-биридан шармандали чиркин ҳолатлар биз учун тобора одатий ҳолга айланиб бораётгандек, ҳайратлантирмай, ҳаяжонлантирмай қўйгандек, барчамизни кўниктириб қўяётгандек. ●10

SARATON —

nega
yosharmoqda?

»11

AYOL FOJIASI: UNING SABABLARI NIMADA?

Бугунги шиддатли, ҳар куни минглаб воқеа ва ҳодисалар бўҳрони гирдобиди ўтаётган глобаллашув даврида АЁЛ зотининг кадр-қимматини, ҳимоясини қучайтириш йўлида амалга оширилаётган ислохотлар қанча бўлса, афсуски, аёл билан, унинг маънавияти билан боғлиқ ҳолатлар ҳам талайгина.

Масалан деб санай бошласангиз, бармоқ етмайди: "Аёл боласини сотди", "аёл боласини бўғиб ўлдирди", "аёл жиноятга қўл урди" ва ҳоказо...

Таҳлил учун кўпчиликини ларзага солган 2 ҳолатни олайлик:

2018 йил 5 март куни Наманган вилоятининг Норин туманида "Тошлоқ гранд" фермер хўжалиги боғида ёланиб ишлаётган Учқўрғон туманида яшовчи Б.Х. боғдаги ҳожатхонада қиз туққан ва уни қасддан ўлдириш мақсадида ҳожатхонага ташлаб юборган. Чақалоқ йиғисини эшитган шу боғ ишчиси А.Т. чақалоқни қутқариб қолган. Чақалоқ туман марказий турмухонасига ётқизилган.

2019 йил 2 июль куни фуқаро Ф.Т. Сурхондарё вилояти Денов тумани, "Лопазор" маҳалласидаги "Ҳабибобод" бозори ҳудудида жойлашган аёллар ҳожатхонасида қиз бола чақалоқни туғиб, ҳожатхона ичига ташлаб кетган. Ундан кейин ҳожатхонага кирган аёл чақалоқ йиғисини эшитиб, одамларни ёрдамга чакирган. Натижада чақалоқ қутқариб қолиниб, касалхонага жойлаштирилган. Балки булар биз билган, билб қолгангина ҳолатлардир.

НЕГА АСОСИЙ ОМИЛНИ КАМ ЭСЛАЯПМИЗ?

Бунақа пайтда ижтимоий тармоқларда, ўзаро мулоқотларда ёшлар, айниқса, қизлар тарбиясига масъул ташкилотларни, маҳаллани, ота-онани айблаш, боласини ҳожатхонага ташлаган аёлни лаънатлаш жараёнининг бошланғичи табиий.

Интернет тармоғида, матбуотда "Эркак алдагани учун аёл шу ҳолга тушди" дейилмайдими, "Аёл жиноят қилди", дейилади. Асосан АЁЛ ва унинг гуноҳи, жинояти ҳақида гапирилади.

Тўғри, боласини туғиб шу аҳволга солиш – албатта, ҳеч қачон оқланмайдиган ҳол. Бироқ, аввало, масала негизда ётган яна бир ҳақиқат – шу ҳолатни содир этишда маънавий маънода аёл билан теппа-тенг айбдор бўлган эркак омили, унинг тарбиясию шу фожидадаги ҳиссаси етарлича баҳоланмайдими.

Бундай ҳолларда аёлга нисбатан зўравонлик ҳолатини "ўзи хоҳлагани учун бирга бўлган", "вояга етган-ку" деган изоҳлар билан ёпиб юбориш ҳам аслида ҳақли муносабат эмас.

fojiada hissamiz qancha?

ФОЖИАНИНГ ЯНА БИР АСОСИЙ САБАБИ...

Биз фожа сабаблари, илдишлариға тўхталадиган бўлсак, аввало Президентимиз Шавкат Мирзиёевнинг Термиздаги "Султон Саодат" мажмуасини зиёрат қилиш чоғида ёшларнинг исломий таълим-тарбиядан узоқ қолганини ўз ўрнида баҳолаб, "Очиқ айтсак, одамларнинг тарбиясига Ислом нур эканлигини сингдирилмадик. Фожиамиз мана шу ерда", деб айтган сўзларини эслашимиз зарур бўлади.

Чунки Деновда бўлган мана шу мудҳиш ҳолатда ҳам никоҳсиз бола кўриш, оиласига хиёнат қилиш фожиаси болани туғиб ҳожатхонага ташлаб ўлдириш ҳулосасигача бориб етишининг негизда ҳам оилада, атроф муҳитда, аввало, нафақат диний, балки инсоний ахлоқ қоидаларини, маърифатни англаб етмаслик ётибди.

ҚАЕРГА ҚАРАЯПМИЗ?

Бугунги кунда жамоатчилик томонидан бот-бот такрорланаётган "масъуллар қаерга қарашяпти?" деган эътироз ҳам ўринли.

Шу ўринда Сурхондарё вилояти Хотин-қизлар кўмитаси раиси Мавлуда Қобулованинг Денов туманида бўлган ҳолат юзасидан берган маълумотиға тўхталамиз:

– Мен ўша куни Денов туманида хизмат сафарига эдим. Профилактика инспекторидан эшитиб, боланинг соғлигини суриштириб, туман тиббиёт бирлашмаси бош врач билан, назоратда ушлашни навбатчи врачларга тайинладик.

Тўғри, боласини туғиб шу аҳволга солиш – албатта, ҳеч қачон оқланмайдиган ҳол. Бироқ, аввало, масала негизда ётган яна бир ҳақиқат – шу ҳолатни содир этишда маънавий маънода аёл билан теппа-тенг айбдор бўлган эркак омили, унинг тарбиясию шу фожидадаги ҳиссаси етарлича баҳоланмайдими.

йўлни топган. Бола вақтида топилиб, тиббий ёрдам кўрсатилган. Ҳозирда саломатлиги яхши.

Туман Хотин-қизлар кўмитаси раиси оиладан хабар олди. Оила маҳалланинг оддий оилаларидан. Отаси ҳам, оила аъзолари ҳам воқеадан хабар топган, яна бир хатоликка йўл қўймаслиги учун уларга вазиятни борица қабул қилиш ва яна кескинлаштирмаслик тушунтирилди. Ҳозир вазият назоратга олинди, болага гувоҳномани расмийлаштириш чораси кўрилмоқда.

ЯНА КЕЧИКДИК...

Тўғри, аслида бу каби бонг уришлар ҳам, халқ таъбири билан айтганда, "бўлари бўлиб, буёғи сингиб бўлган" дан кейинги хабар олишлар ҳам, қайсидир масъулни ишдан олиш, кимгадир чора кўриш кабилар ҳам фожиани юмшатишга асос бўлолмайдими.

Чунки кўриниб турибдики, юқоридаги ҳолни содир этган эркак ва қиз яшаётган маҳаллада маърифий муҳит

етарлича соғломлаштирилмаган. Қиз "ҳожатхонага ташлаш учун" кўтариб юрган ҳомиласини 9 ой давомида ҳеч ким ҳеч нарсани сезмаган.

Бугунги ислохотлар натижасида шу ҳолатлар содир бўлишининг олдини олиш учун кўрилатган чоралар, масалан, "Қизлар саломатлик маркази", "Аёллар маслаҳатхонаси", "Аёллар реабилитация маркази" каби ижтимоий ҳимоялаш тузилмаларидан кўзланатган мақсад ўз вақтида аҳолига етказилмаган. Қисқа қилиб айтганда, яна кечикканмиз.

У ҲАМ АЁЛ, ҚОНУН УНИНГ ҲАМ ҲИМОЯЧИСИ

Ҳозирда жиноят содир этган аёл ҳақида шов-шувли эътироз ва ҳақоратга тўла минглаб изоҳлар ва фикрларни кузатяпмиз.

Бироқ, Хотин-қизлар кўмитаси ва бошқа ташкилотлар ҳам аёл катта хато, ҳатто жиноят қилиб қўйса ҳам, у аёлга нисбатан омманинг нафратини кўзатишга, "бу аёлга ўлим" қабилидаги кайфиятни уйғотишга ҳақли эмас. Чунки барча қатламдаги зарбага учраган, жинояти замирида битта ўзи турмаган аёлларни ҳам ҳимоя қилиш қонунга зид эмас.

Боласини туғиб, ҳожатхонага ташлаб юборган аёлнинг қилмишини мутлақо оқламаган ҳолда, ҳолат юзасидан кўзгатишган тергов иш якунларини кутиб, ушбу аёлни, унинг оиласини ҳозирги мураккаб руҳий ҳолатдан олиб чиқиш билан шуғулланиш Хотин-қизлар кўмитасининг вазифасидир.

ХУЛОСА ЎРНИДА...

"Биров гуноҳ қилганда, жим кузатиб туриш ҳам гуноҳдир", дейди доно халқимиз.

Бу каби ҳолатларни ўз вақтида олди олинмагани масъул ташкилотларнинг ёшлар, аҳоли, қизлар ўртасида маънавий тарғибот ишларини самарали ташкил этиш, тадбирларни одамларнинг қундалик ҳаётига бўлган таъсирини кучайтириш, жамоатчиликнинг ҳал этувчи улкан кучидан унумли фойдаланиш, оиладаги тарбияни тўғри ташкил этишда давлат ва нодавлат ташкилотлар ўртасида ўзаро ҳамкорлики янада мустаҳкамлаш зарурлигини кўрсатиб турибди.

Хулоса ўрнида айтиш мумкин-ки, юқоридаги фожианинг маънавий жараҳати жуда чуқур ва тез билан қайта эмас. Бу фожа АЁЛнинг, мутлақо айбсиз ГЎДАКнинг, ўша ОИЛанинг тақдирини уйғотиб давом этиши ҳам бор гап. Бироқ, ҳар қандай вазиятда ҳам хатони тўғрилашга, жараҳатни битказишга, бу каби ҳолатлар такрорланмаслиги учун ҳар маҳалла ва оила кесимида ҳаракат қилиш ўринлироқдир.

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси матбуот хизмати

XOTIN-QIZLAR QO'MITASI IJTIMOY TARMOQLARDA KENG TARQALGAN FIKRLARGA MUNOSABAT BILDIRD

Маърифатнинг зиёни йўқ
(Нотўғри талқинга тўғри
жавоб)

Аввало, аҳолиимизни, жамоатчиликимизнинг бир қатламчини Хотин-қизлар кўмитасининг фаолиятига бефарқ эмаслиги, ҳатто тизимнинг тарихи, тузилмаси, кадрларидан тортиб илгари суратланган гоёларига таҳлил қилганларини ижобий ҳолат деб баҳолаганимизни маълум қиламиз.

Хабарингиз бор, 2019 йил 11 июлдаги брифингда зўравонликдан жабр чеккан хотин-қизларга кўмак бериш, зўравонлиқнинг олдини олиш масаласи муҳокама қилинган эди.

Брифингда Тошкент шаҳридаги бозорлардан бирида ишлаётган 30 нафар сотувчи аёлларнинг уларга муносиб жой берилмаётгани, офтобда қийналиб савдо қилишаётгани, атрофдагилар ва баъзи масъуллардан ҳақорат эшитаётгани юзасидан Хотин-қизлар кўмитасига мурожаат этгани мисол тарзида келтирилиб, ана шу аёлларга бозорчи сўзини ҳақорат оҳангида айтаётган масъулларнинг, атрофдагиларнинг муносабатини ўзгартириш мақсадида бозорга маърифат олиб кириш гоёяси маълум қилинганини таъкидлаيمиз.

Кўриниб турибдики, ижтимоий тармоқларда "бозорчи" ва "бозорда маърифат йўқ" деган фикрлар умумий

фикрдан узиб олиниб, нотўғри талқин қилинмоқда. Қолаверса, талқинларда ва муносабат билдиришда инсон ва ташкилот шаънига ҳақоратли сўзлар айтилаётганини инобатга олиб, ижтимоий тармоқларда фикр билдиришнинг ҳам ўз қоидалари борлигини эслатмоқчимиз.

Хотин-қизлар кўмитаси блогерларимиз томонидан очик хат ва муносабат шаклида қунончаллик билан ёзилган бозордаги аёлларнинг шароити оғирлиги, уларга кўмак зарурлиги билан боғлиқ барча ҳолатлардан яхши хабардор.

Шу боис блогерларимиз негадир эсга олмаган аёллар ҳаётини

яхшилаш борасидаги бир қанча йўналишлар қатори, бозорларда миллий кадрларимиз ва улугъ санъатимиз, адабиётимиз намуналарини радиоэзеллар орқали ўқиб, эшиттириш, кутубхоналар ташкил этиш ҳамда Хотин-қизлар кўмитасининг бошланғич ташкилотини тузиш орқали ўша сотувчи аёлларнинг ҳақ-хуқуқларини ҳимоялаш, уларни муносиб шароитларда ишлашни таъминлаш позициясини амалга оширишда давомли эканини маълум қиламиз.

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси
uz.uz

ENAGAGA ISHONIB BOLASIDAN AYRILGAN ONA

2013 йилда Россия Федерациясининг Москва шаҳрида сурхондарёлик 1992 йилда туғилган Амиров Маҳмуд Раъшанович билан оила қурдик. 2014 йилнинг 30 май сана-сида ўғлимиз Бургутов Муслим Маҳмудович туғилди. Биз эр-хотин ишлаганимиз учун ўғлимиз М.Бургутовни қашқадарёлик Кенжаева Раъно Эшмоновна исмли аёлга энагалик қилиши учун бердик. У фақат кундуз кунни фарзан-данимизга энагалик қилиб, кечки вақтда ўзимиз олиб кетардик.

Р.Кенжаева давлат ходимлари сўраса, кўрсатиш учун деб ўғлимизни ҳужжатларини биздан олган эди. Аммо 2015 йил март ойларида Р.Кенжаева эримдан таъмағирлик қилиб, пул бери-шини, бўлмаса, ўғлимиз М.Бургутовни ҳам, ҳужжатларини ҳам бермаслигини айтиб қўрқита бошлади.

Биз унга 200 минг рубль берганимиздан сўнг Р.Кенжаева ушбу пул камлигини айтди. Шунда, эрим 3 кунга танишларидан қарз олиш учун Москва шаҳридан чиқиб кетган вақтида 2015 йилнинг 8 март кунни Р.Кенжаева ўғлим М.Бургутовни "Ҳайитов Жасурбек Абсаматович" деб сохта туғилганлик тўғрисида маълумотнома расмий-лаштириб, ҳужжатлар билан фарзан-данимизни Ўзбекистонга олиб кетган. Турмуш ўртоғимга "Одноклассники" сайти орқали "фарзандингни болалар уйига топшириб кетдим", деб ёзиб кетган. Биз 2 йил давомида болалар

2015 йил март ойларида Р.Кенжаева эримдан таъмағирлик қилиб, пул бери-шини, бўлмаса, ўғлимиз М.Бургутовни ҳам, ҳужжатларини ҳам бермаслигини айтиб қўрқита бошлади.

уйларини қидириб, ўғлимизни топа олмаганимиздан сўнг, Р.Кенжаеванинг жияни Нурбек исмли йигитдан фарзан-данимизни Р.Кенжаева Қашқадарёга олиб кетганлигини эшитиб қолдик.

Мана 2 йилдан буён Қашқадарё вило-яти прокуратураси ва ИИБ ўртасида сар-сон-саргардонман. Уларга 30.05.2014 йилда РФда туғилган фарзандим Бургу-тов Муслим Маҳмудовични Қашқадарё вилоятида яшовчи Кенжаева Раъно Эшмоновна сохта гувоҳнома (Москва шаҳар, Богородский тумани Ҳайитов Жасурбек Абсаматович) расмийлаш-

тириш орқали ўғирлаб, Ўзбекистонга олиб келганлиги бўйича ариза билан мурожаат қилиб келмоқдаман. Аммо бугунги кунга қадар ёзган 10 дан ортиқ аризаларимнинг бирортасини Қашқадарё вилояти прокуратураси ва ИИБси қаноатлантирмасдан жиноятни яшириб келмоқда.

Улар сохта гувоҳнома расмийлаш-тириш (Ўз.Р ЖКнинг 228-моддаси), бола ўғирлаш (Ўз.Р ЖКнинг 137-моддаси а, б, в бандлари) жиноятлари аниқ кўриниб турган ҳолда жиноятни яширмоқда. Прокуратура идораларининг ўзи шун-

дай адолатсизлик қилганидан кейин, мен додимни кимга айтай.

Шахсан ўзим Россия Федерация-сидан Р.Кенжаева томонидан олинган гувоҳнома сохта эканлиги тўғрисида маълумотнома олиб келиб, 2019 йил-нинг 18 апрель кунни Қашқадарё вило-яти прокуратурасига тақдим қилдим. (Прокуратура иш юзасидан ҳатто гувоҳномани текшириш мақсадида Рос-сияга сўровнома ҳам жўнатмади). Ари-замни ИИБга юбориш билан чекланди. Шу тариқа мен 2 йилдирки Жиззах, Тошкент ва Қашқадарё вилоятлари орасида сарсон-саргардонман.

Агар Бош прокуратура томонидан Қашқадарё вилояти прокуратураси ва ИИБга нисбатан тегишли чора кўрилмаса ва адолат тикланмаса, Ўзбекистонда адолат йўқлигини ай-тиб, мухтарам Президентимизнинг ҳузурларига қадар бораман. Халқаро инсон ҳуқуқлари ташкилотларига қадар бораман. Барча ҳужжатларим ари-за нусхаларини илова қилган ҳолда Қашқадарё вилояти прокуратурасига юборганман.

Юқоридагиларни инобатга олган ҳолда мутасадди раҳбарларга менинг фарзандимни сохта гувоҳнома асосида ўғирлаган Кенжаева Раънога ва ушбу ҳолат юзасидан ишига совуққонлик би-лан ёндашган прокуратура ва ИИБ хо-димларига жазо қўллаган ҳолда менга ўғлим Бургутов Муслим Маҳмудовични қайтариб олишимда ёрдам беришлари-ни сўрайман.

Гавҳар Бургутова,
Жиззах вилояти
Галлаорол тумани
"Олимпар" маҳалласи,
Ю.Бегимкулов кўчаси 131-уй
uza.uz

МА'NAVİYAT FESTIVALLARI O'TKAZILADI

Тошкент давлат юридик уни-верситетида Республика Маъна-вият ва маърифат маркази, "Маъ-рифат" тарғиботчилар жамияти, Ўзбекистон миллий телерадио-компанияси, Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги ҳамда бошқа давлат ва жамоат ташки-лотлари билан ҳамкорликда "Маъ-навият энг қудратли ва таъсирчан куралими" шиори остида жорий йилнинг июль-декабрь ойларида рес-публикаимизнинг барча ҳудудларида ўтказилиши режалаштирилган "Маъ-навият фестивали" ҳамда "Йилнинг энг фаол маънавият тарғиботчиси" (тарғиботчилар) ва "Маърифат зиё-лилари" (лекторлар) танловини самарали ташкил этиш мақсадида

шақллантирилган Республика ишчи гуруҳи аъзолари учун йиғилиш – ан-жуман бўлиб ўтди.

Ишчи гуруҳи аъзолари томонидан республикада илк бор ўтказилаётган ушбу "Маънавият фестивали" ва кўрик танловларни юқори даражада ташкил қилиш, жараёнларда маънавий-маъ-рифий тарғибот ишларининг самарали ва таъсирчан механизмларини жорий этишга доир мулоҳазалар тингланди, таклиф-тавсиялар билдирилди, шу-нингдек, ишчи гуруҳининг навбатдаги вазифалари аниқлаштирилди, тегишли чора-тадбирлар белгиланди.

Лобар ХАЙРУЛЛАЕВА,
Республика Маънавият ва маъ-рифат маркази тарғиботчиси.

FAROVONLIK SARI INTILIB

Ҳаётимиз кун сайин фаровонлашиб, турмушимиз гўзаллашиб бормоқда. Ўзингнинг, кўшнингнинг, бошқаларнинг рўзғори бут экан, турмушингдаги учраб турадиган айрим муаммолар ҳам ҳал этила-веради.

Маҳалламиз аъзолари, айниқса, хотин-қизлар билан суҳбатлашар эканман, уларнинг ҳаётдан рози-ликларини, ҳар жабҳада фаоллик-ка интилаётганларини, фаровон-лик, тўқинчилик йўлида ҳаракат қилаётганликларининг гувоҳи бўламан. Ҳар кун қанчадан-қанча янгилик. Биров кишлоқда янги кор-хона ташкил этиб, янги иш ўринлари яратди, бошқаси деҳқончилик қилиб, бозор ободлиги, турмуш тўқинлиги йўлида куймаланади. Лекин бу билан ҳаётимиз бутун-лай гўзаллашиб, ҳар томонлама тўқис бўлиб қолмайди-да. Ҳаётда, қандайдир камчилик, нуқсон, муам-мога дуч келасан. Унинг ечими эса одамларнинг ҳамжиҳатлигида, бир-бирларига бўлган меҳр-эътиборида.

Маҳалламиз фуқароларининг ак-сарияти турли ҳудудлардан келишган. Сабаби, катта дарё бўйида, сўлим бир масканда барпо этилган шинам намунавий уйларни улар ўзлари учун макон тугишган. Яшаш учун ҳамма шароитлар бор.

Маҳалламизда 5500 нафар-дан зиёд аҳоли яшайди. Кам таъ-минланган, ногиронлиги бўлган фуқароларимизга кўмак бериш яхши инсонларнинг кундалик юмушига айланган. Туман ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар кўмитаси раиси Юлдуз Ўроқова маҳалламизга тез-тез таш-риф буюради. Ҳар гал у оиланинг жамиятдаги ўрни ҳақида суҳбатлар ўтказади, маҳалла аҳлининг бугунги ҳаёти билан қизиқади.

Хуллас, маҳалламиз аҳли фа-ровон турмуш сари интилмоқда. Уларнинг банк кредитлари-га қизиқишлари, тадбиркорлик-ка интилаётганлари қувончли. Хотин-қизлар, айниқса, қизларимиз орасида адабиётга, санъатга қизиқувчилар, ижода ошно ту-тинганлар ҳам кўпчиликини ташкил қилади. Шу боис уларнинг ўзаро суҳбатлари, гурунглари ўзгача ўтади.

Гулнора ФАЙЗИЕВА,
Оқдарё туманидаги "Тараққиёт" маҳалласи мутахассиси.

AYOLNING JONI QIRQTA EMAS

Истиқлол йилларида Аёл – Онага эътибор, ғамхўрлик жаҳон айвонида эътироф этгулик, ҳавас қилгулик устувор сиёсатга айланди. Бунинг кейинги бир йил ичида хотин-қизларга ижтимоий-сиёсий, оилавий ҳаётда кенг имконият ва манфаатларни кафолатлаб берган икки меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатлар мисолида ҳам кўриб турибмиз.

Юртбошимиз ўтган йилнинг 2 февралда "Хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш ва оила институтини мустаҳкамлаш соҳасидаги фаолиятни тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонни, шу йилнинг 7 мартда "Хотин-қизларнинг меҳнат ҳуқуқлари ва кафолатларини янада кучайтириш ва тадбиркорлик фаолиятини қўллаб-қувватлашга оид чора-тадбирлар тўғрисида"ги Қарорни имзоладилар. Бу ҳужжатлардаги мақсадларнинг турмушга татбиқ этилиши хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини ошириш, тадбиркорлик соҳасидаги имкониятларини янада кенгайтириш оиладаги, жамиятдаги нуфузини кўтариш, уларга нисбатан ҳар қандай зўравонликларга барҳам бериш, гендер тенглигини таъминлашга ҳуқуқий асос бўлади.

ЕЛКАМИЗДА ВАЗИФАЛАР ЖУДА КЎП

Бугун аёл нафақат она, балки жамиятнинг ҳаракатга келтирувчи энг фидойи кучи саналадики, тобора илдамлашиб бораётган тараққиётнинг унинг иштирокисиз тасаввур этиб бўлмайди. Бир қўлида оила "юки"ни, бир қўлида давлат бошқаруvidан тортиб барча жабҳалардаги меҳнати масъулиятини тутиб, тенг олиб бораётган аёлларга ҳар қанча эъзозу эҳтиром кўрсатмоқ камдир. Президентимиз ана шундай аёлларнинг барчаси қахрамонликка муносиб, деб бежиз айтмаганлар. Ахир ўзингиз ўйлаб кўринг-а, бир аёл – онанинг фарзанд тарбиясидаги, эр олдидаги вазифалари, уй-рўзгордаги юмушлари, қариндош-уруғлик, жонжигарчилик, кўни-кўшниччилик бора-сидаги баъзан ширин, баъзан ачиққ ташвишларидан ортиб, у ёки бу соҳада ўз ўрни ва қадрини топиб меҳнат қилишининг ўзи қахрамонлик эмасми?! Бундай аёллар ҳар қанча эъзозу эҳтиромга лойиқ ва улар оралида сон-саноксиздир. Қувонарлиси, бу давлатимиз, ҳукуматимиз томонидан ҳам ҳамиша эътироф этиб келинаётгани тоифамиз аҳлининг кўнглини тоғлар қадар юксалтиради. Аёлни нозик кўнглини кўтариш учун аслида бир оғиз илқ гапнинг ўзи ҳам кифоя.

"УН ЕТТИ ЁШИМДА ТУРМУШГА ЧИҚҚАНМАН"

Аммо... Ана шу "аммо" атрофидаги қусурларга дуч келинганда, ҳақиқатан ҳам аёлни жони қирқтаганим, дея ўйга толасан. Тахририятимизга кириб келган қўхликчиша келиннинг кўзлари анчайин ташвишли эди. Ўзини маргилонлик деб таништирган келин салом-алиқдан сўнг изтироб билан гап бошлади: "Ун етти ёшимда турмушга чиққанман, эсим йўқ экан-да. Ҳозир икки ўғлим бор, каттаи олти ёшга кирди. Турмуш уртоғим Тошкентда йўловчи таширди. Кейинроқ билсам, у мендан аввал Тошкентдан шаръий никоҳ билан уйлانган, қизчаси ҳам бор экан. Ўзимга оқидан-очиқ "ёлғиз ўғил бўлганим учун сени онанинг хизматига олганман, ис-тамасанг, тўрт томонинг қибла", деди. Онамининг зўри билан шу ҳолатга

ҳам чидадим. Ҳатто молиявий қийин аҳволга тушиб қолганида ота-онам қилиб берган тилла тақинчоқларимни қўлига тутдим: "Вазиятдан чиқиб кетсангиз бўлди", дедим. Ёшлик қилиб, хотини борлигини ошқор этиб қўйганим учун, қайнонам болаларим билан уйдан қувиб солди ва ўғлига яна бир ёшгина қизни олиб берди. Ҳозир икки боламга 260 минг сўм нафақа тўлайди. Қайнонам уйда болаларимнинг заррача ҳақи йўқлигини ҳамиша таъкидлайди. Чунки отанинг номида ҳеч вақо йўқ экан-да. Ота-онам ўртаҳол яшайдилар. Уларга "юк" бўлишни истамай, дугонанинг гапига кириб Россияга ишлагани кетдим.

Яқинда онам телефон қилиб, болаларимнинг отаси мени оналикдан маҳрум қилиш ҳақида судга ариза берганини, тезда етиб келишимни айтдилар. Ҳозир суд маж-лисида ҳақиқат чиқиб келяпти. Суд даъволари асоссиз бўлгани учун эримнинг аризасини рад этди. Бугунги кунда шу нафақа пули билан икки ўғлимни оёққа қўя оламизми? Кимга мурожаат этишни бил-май қолдим. Ахир бизнинг қонуний никоҳимиз бор-ку! Мени, болаларимни уй-

идан қувиб, яна бир ёш қизнинг бахтини ўғирлаб, ноқонуний уйлانган отага ҳеч қандай чора йўқми?"

"МУМКИН" ЎРНИГА "ШАРТ" СЎЗИ ҚЎЛЛАНИЛСА...

Келинга бирор касбни эгалламай, сўраб-суриштирмай эрта турмушга

лум ҳақиқат бўлса бордир. Ўғил-қизимизни уйли-жойли қилишимиз керак, бошқалардан кам бўлмаймиз, деб турмуш ўртоғини четдан ризқ қидиришга ундаётган аёллар йўқ эмас. Аммо бугун ўзи уйда қолиб, аёлларини мардикорликка чиқараётган, узукун бозорларда юк кўтариб тирикчилик қилишга катта йўл очиб бераётган эркакларга нима дейиш керак?! Ахир шариат бўйича аёлни барча уйда-кафили эркакнинг бўйнига қўйилмагани?! Устига-устак, болаларига қараб ўтиришни бўйнига олиб, аёлини хорижга ишлагани жунатаётганлар-чи? Акс ҳолда қадим қадриятларимизга, диний ва дунёвий таомилларимизга зид равишда минглаб аёллар оиласи, болаларини меҳридан мосуво қилиб, тирикчилик қўйида четга чиқиб кетмаган бўларди!

ДАРВОЗА

ТАШҚАРИСИДАГИ ЧЕЛАК

Ўтмишда пушти паноҳи йўқ хонадондан дарвоза ташқарисига чиқариб қўйилган челака биринчи дуч келган эркак сув келтириб берганини нега унутамиз?! Бир номарднинг қўлида кўғирчоқ бўлган юқоридагидек ҳолатларда ҳам айрим ёш-яланглар ўзимиздаги имконларни ташлаб, тездагина мўмай пул топиш илинжида адашиб, нажотни олислардан қидирмоқдалар. Ноқонуний йўллар билан, касб-хунар ўрганмай, тил билмай кетган аёлларнинг баъзилари ҳам боши берк кўчага кириб қолиб, оқимчилар, одамфурушлар тузоғига илиниб қолаётгани сир эмас. У ким бўлишдан қатъи назар, аёлини хўрлатиб, зўрлатиб қўйиш, нуридийдасини аросатда қолдириш миллий ўзигимиздан бегона эди-ку!

Айтмоқчимизки, оиласида ўз сўзини айта олмаган, аёлининг хоҳавасини деб унинг ўринсиз талабларини ҳам бажараверадиган, тирикчилик қўйида уни турмушининг минг бир чиғирқларига, тўфонлару бўронларига гирифтор қилаётган баъзи эркакларнинг ориятини уйғотиш зарурга ўхшаб қолди. Маҳалланинг гапга-сўзга етар оқсоқоллари аёлга паноҳ бўлиш учун эмас, ундан моддий нажот кутиб хотини қўш қилаётган, аёли топиб келадиган ризққа кўз тикиб ўтирадиган эркакларга бунинг турган-битгани ориятсизликдан бошқа нарса эмаслигини уқтирсалар, фақат савоб иш қилган бўлур эдилар. Эркак оилада охириги сўзни айта олма-дими, бу кўрғонда мувозанат йўқолади. Уни сақлаб қолиш эса маҳалла, хотин-қизлар қўмиталари мутасаддилари, дин пешволарининг биринчи даражали иш эканлигини унутишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ.

ОНАНИНГ РУҲИ БАҚЎВВАТ, АММО...

Миллат аёлдан бошланади. Аёлга эътибор, миллатнинг эртасига, ёруғ келажагига эътибор, демакдир. Шундай экан, қизларга, келинларга, оналарга беписанд бўлиш миллатга, келажакка беписандлик билан тенг. Унутманг, гарчи аёлни руҳи бақувват бўлгани билан жони қирқта эмас. Аммо бир оғиз илқ сўз, озгинагина эътибор унинг кўнгли уйини нурларга чулғаб қўяди. Бу нур бутун оилага, жамиятга татиғулиқдир. Юртбошимизнинг юқоридаги меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларидаги мақсадларни рўёбга чиқаришга шунчаки ёндашиш миллат келажагига бефарқликдан бошқа нарса эмаслигини унутишга ҳеч кимнинг ҳаққи йўқ. Зеро, аҳли донишлар айтганларидек, подшоҳ амри вожибдир.

Хадичахон КАРИМОВА,
Фарғона вилояти.

oilavajamiyat@mail.ru

Маҳалланинг гап-сўзини одамларга ўтказа оладиган оқсоқоллари аёлга паноҳ бўлиш учун эмас, ундан моддий нажот кутиб хотини қўш қилаётган, аёли топиб келадиган ризққа кўз тикиб ўтирадиган эркакларга бунинг турган-битгани ориятсизликдан бошқа нарса эмаслигини уқтирсалар, фақат савоб иш қилган бўлур эдилар.

Tirik tarixga aylangan mardlar

Гиждувон туманида касби ортидан саодатмандлик шохсупасига эришганлар бисёр. Ўзаро суҳбатларда уларнинг номларини хурмат билан тилга олишади. Улфатбиби қишлоғида Акрамовлар оиласини танимаган киши топилмас керак. Суяги меҳнатда қотган бу оила аъзолари айти чогда республикада таниқли инсонлар сафида тилга олинади. Ана шу ҳалоллик ортида бугунги кунда оиланинг кенжа авлодлари нафақат республика, балки Америка, Англия, Исроил, Италия, Нигерия, Испания, Жанубий Корея, Хитой давлатларида ҳам фаолият юритишмоқда.

Яқинда Хитой Халқ Республикаси Shanghaiдаги Donghua университетида ўтказилган турли мамлакатлар маданияти ва ҳаёт тарзига бағишланган расмлар кўргазмасида гиждувонлик Акрамовлар оиласининг фотосуратлари ҳам иштирок этди.

Оиланинг кенжаси Республика травматология институтини бўлим бошлиғи вазифасида ишлаётган тиббиёт фанлари доктори, профессор Истам Акрамов ҳаёт пиллаполярларидан меҳнати ортидан жадаллик билан юқорига одимлади. Пойтахтда яшаб, кексалик гаштини сураётган отахон Истам Акрамовни суҳбатга тортдик.

...1938 йилда урушдан олдинги қаҳатчилик даврида туғилганман. Оиламиз анча катта бўлган. Отам Акрам Шарипов Гиждувон туманидаги 2-мактабда математика фани ўқитувчиси эди. Ўқитувчига хос ҳалоллик хислатлари ота мерос. Ўн учинчи фарзанд бўлганим боис катта акаларимни унча эслолмайман. Аммо, онажоним Файзия Шарипованинг акаларимни деб куйинишлари ҳали-ҳануз кўз олдимда. То кўзларини юмгунча бу армон онаизорим кўксини доғлади. Кечанинг кўксидан ўтган бугун келажак устида собитдир. Ўша йиллар заҳматлари ҳар бир ўзбек ўғлонларини қуйта-қайта синовдан ўтказгани рост. Фронт орти ҳам қўрбон беришда уруш жангоҳларидан қилишмас эди. Кимдир очликдан ўлса, кимдир совуқдан жон таслим қилади. Ўзлари зўрга юришса-да, фронт учун сурағанда сўнгги донларигача идорага келтириб топширган одамларни кўриб, қаноатли инсонлар бардошига лол қолиса. Яқинларини урушга юборган аёллар "туф" деса тупуги ерга тушгунча музлаб қоладиган бир шароитда ҳам юпун ҳолда далада ишлашарди. Оталари ўрнида қолган болаларнинг юз-кўзларида болалиқнинг соддалиги, шўхлиги ўрнида қатъият ва матонат нишонлари кўринарди. Норасидалар ҳам ўқиб, яримта нонга тўяр-тўймак заводларда ишлашарди. "Ҳамма нарсаси Ватан учун, ҳамма нарсаси фронт учун!" деган шиор барчанинг ҳаёти

"Гулшан", "Истиқбол" каби замонавий номлар билан аташ ўрнига маҳалла, мактабларга шу ерда яшаган баҳодир мardлар номи қўйилса ёш авлод маънавий тарбиясида ижобий роль ўйнариди, дейман-да.

мазмунига айланганди. Ўғилларини нон тишлатиб урушга кузатган оналар чит халтада осиглик турган нонга ҳар кўзи тушганида: «Бошинг омон бўлсин, болам», деб дуо қилиш билан юрагини чангадек қисаётган дард соғинч изтиробини аритарди гўё. Ахдига садоқатли эр йигитларнинг онаси метин иродали бўлар экан. Аслида ҳам оналарнинг шу иродаси ўғлонларида жасоратни зоҳир этгандир, балки...

Катта акам Икром Акрамов 1917 йилда туғилган. 1941 йилда ҳарбий билим юртини тугатиб, Совет армияси сафига қақирлади. 1942 йилда Москва шаҳрининг ҳимояси учун бўлган жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлгани ҳақидаги хабардан барчамиз гангиб, онамнинг дод-фарёд солгани эслаш менга ҳозир ҳам оғир, бу хотиралар юрагимни титратади. 1921 йилда туғилган Исроил акам 1942 йил-

да урушга кетади, аммо 1943 йилда унинг Доғистон Республикасининг Махачкалға шаҳрида ҳалок бўлгани тўғрисида қорахат келади. Ўша йиллардаги очарчилик туфайли акаларим тенги бўлган амакимни ҳам онам ўз қарамоғига олган эди. Унинг онаси тиф касаллигидан вафот этган, етим болани онам Қирқбой деб номлаб, фарзандлари қаторида катта қилган. Икки акам урушга кетган, навбат амаким Қирқбойга

эслганимизда онаизоримизнинг хотиралари қайта жонлангандек бўлади. Ҳар сафар дилбандларининг ўлимига ишонмаган онам эшик тақиллаганида улар келдимикан, деган умидда югуриб эшикка чиқарди...

Умр югурик, вақт оқар дарё экан. Ҳаётнинг оғир кунларини ҳам кўрдик, бахтли онларни ҳам бошдан кечирдик. Ўзим орзу қилган даражага эришдим. Аммо бир армон юрагимни қийнайди. Урушда хоки ўзга юртларда қолиб кетган акаларим юрт учун жонини фидо қилган. Ватан қақирғига "лаббай" деб жавоб бериб, урушнинг илк кунларидаёқ мardлар қаторида урушга кетган. Хоки пойи ўзга элларда қолиб кетган акаларим номи тирик тарихга айланган мardлар қаторида тарих солномаларида битилган. Аммо уларнинг ҳар бири шу тупроқда яшаётган замондошимизнинг қалбида ҳам яшаса дейман. Чунки улар сор бургутдек сор йигитлар эдилар. Мана, бугун биз ҳаётмиз, хотирляпимиз. Аммо биздан кейинги авлод уларни тилга олармикан? Уларнинг шарафли номи қишлоғимиз кўчаларига қўйилса, абадийлаштирилса, ҳар тилга олинганида шаҳид кетган акаларим руҳи шод бўлса, дея орзу қиламан. Уларнинг ватанпарварликлари ибратга лойиқ. Авваллари истироҳат боғларида мангулик ёдгорликлари бўларди. Дам олувчи ёшлар тинч осмон қўйинида бахтли яшаётганига сабабчи бўлган фидойиларни қўриб уларга эҳтиром ила назар ташларди. Юрт тинчлиги минглаб мard, ботир, жасур йигитлар ҳаёти эвазига қўлга қиритилганини қалбдан ҳис этарди. Айти чогда шундай абадийлаштириш ишлари сусайиб бораётди.

"Гулшан", "Истиқбол" каби замонавий номлар билан аташ ўрнига маҳалла, мактабларга шу ерда яшаган баҳодир мardлар номи қўйилса ёш авлод маънавий тарбиясида ижобий роль ўйнариди, дейман-да.

Отажоннинг сўзларида жон бор, албатта. Бу тинчлик, бу юрт озодлиги йўлида озмунча кишилар қони тўкилдими?! Ватан учун дея шаҳид кетганлар ва Ватан учун дея эл қорига елка тутганларни бирлаштириб турадиган муштарак жихат бор. Улар Ватан йўлида жонни аямаслик, оиласи ва фарзандлари учун роҳатдан кечишни энг муҳим қадрият деб билганлар. Бу қадриятлар бирлашиб уларни фидойиликка бошлаган бўлса не ажаб...

**Шахло БАҚОЕВА,
Бухоро**

Bu, qiziq

ЎТКИНЧИЛАРГА КИТОБ СОВҒА ҚИЛИНМОҚДА

Калининград ғайритабиий ҳаракатларга гувоҳ бўлмоқда. "Чехов, Жероме К Жероме, Марк Твен асарларини бир жойга йиғиб олган учта масхарабоз ўткинчиларга китоб олишни таклиф қилишади. Мен мамнуният билан Жероме К Жероме асарини сотиб олдим ва даҳшатли воқеанинг гувоҳи бўлдим. Ўткинчиларга 1 рублдан 10 рублгача нархдаги китобларни таклиф қилишади. Рад этилган китоб дарҳол челака ташлаб, ёқиб юборилади.

Ақция маҳаллий театрлардан бири томонидан Калининград шаҳар мерияси кўмагида шаҳар аҳолисига кераксиз бўлган, макуллатурага чиқарилаётган китобларга меҳр уйғотиш учун ўтказилмоқда. "Мен китобларни нимага макуллатурага топширишлари сабабини тушунтирмоқчи бўлдим, аммо масхара-

бозлар мени тушунишни исташмади" – дея қуйиниб гапирди Барфелд.

– Келганимда челака китоблар қулига тўла эди, – дейди Надежда Сафонова. – Мен газабландим, қандай қилиб китобларни йўқ қилиш мумкин, дея бақирдим. Масхарабоз актёрлар мени тинчлантиришга уринишди: "Барибир бу китоблар ҳеч кимга керак эмас, ҳаммамнинг смартфонлари бор".

Ҳазилланган одамлар актёрларни ушбу ҳаракатни тўхтатишга мажбур

қилишди, аммо шаҳар ҳоқимияти бу ерда ҳеч қандай ёмон нарсаси кўрмади. Ташкилотчилар китоб савдосидан 700 рубл тўплашга муваффақ бўлишди ва бу пуллар хайрия мақсадида йўналтирилди. "Бу, бир томондан, аксарият томошабинлар акция режасини жуда тўғри тушунганлигини кўрсатади", – дейди шаҳар мери.

ҒАРОЙИБ АЙБЛОВ

58 ёшли британиялик Валери Сандерс эри Майклнинг уй ишларида ҳеч қандай ерда бормаётганидан хавотирда эди. Эри фитнес клубида менежер сифатида ишлаганидан бери бодибилдинг билан банд бўлди. "Биз биргаликда вақт ўтказишни тўхтатдик", дейди Валери. Майкл эрта-лабдан кечгача спорт залида бўлади, мен уни кўрмайман. Ўша кунни у эрига орқа ҳовлида тозалаш ишларини олиб бориши лозимлигини тайинлаб хат

қолдирганди.

Турмуш ўртоғи эслатмани ўқиганини аёл уйига тўрт нафар полициячи келганидан кейин билди. Валерини уй ичидаги зўравонлик ва "назорат қилиш хатти ҳаракати" учун ҳибсга олишди. Аёл деярли бир кунини камерада ўтказди. Майклнинг айтишича, хотини соғлигининг ёмонлигини баҳона қилиб унга ҳар доим буйруқ бериб келган.

Суд жараёни бир йилдан ортиқ давом этди. "Мен ун тўрт ой давомида дўзахда яшадим", – дейди аёл. – "Бу иш суд тарихидаги энг хунук, энг адолатсиз иш бўлса керак". Айти пайта Сандерс эри Майклнинг айбловни бекор қилганидан хурсанд. Энди эр-хотин ажралиш жараёни билан шуғулланади.

**Жасмин
тайёрлади.**

SOYA BERUVCHI DARAXTLAR:

Ularga bugun har doimgidan ham talab katta

Ёзнинг айна жазирама, чилла вақтида ҳаво ҳарорати 41 - 42 даражагача кўтарилаётганини эшитган одамнинг юрагига бироз бўлса-да, хавотир оралайди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси ҳузуридаги Гидрометеорология хизмати марказининг 2019 йил 9 июль кун тақдим этган 380-01/439-сонли ҳамда 380-07/34-сонли

огоҳлантирувчи маълумотларига кўра, жорий йилнинг 11-18 июль кунлари республикаимиз ҳудудига кўшни Туркменистон (Эрон) орқали хорижий давлатлардан иссиқ ҳаво оқими кириб келиши сабабли юртимизда ҳарорат ўртача 5-7 даража юқори бўлиб, кундузи 40-45 даражагача кўтарилмоқда.

Фойдаси бисёр

Ижтимоий тармоқлар орқали ваҳима қилинаётган иссиқдан сақланиш учун одамлар тараддудга тушишган. Бундай вақтларда турли корхона ва идора ходимлари, ўз иш жойларида вентилятор ёки кондиционер каби иссиқдан ҳимоялайдиган, салқинлатувчи воситалардан фойдаланишади. Аммо бирор юмуш билан кўчада юрган одамга шундай иссиқ вақтларда соя салқинлик берадиган асосий нарсаси бу кислород етказувчи дарактлардир.

Дарактлар нафақат соя салқин учун, машиналар ва улардан чиқаётган зарарли тўтунлар кўпаяётган бир вақтда, ҳавони тозалаш учун ҳам зарур манбадир. Тадқиқотларга қараганда, бир гектар майдондаги дарактлар бир кеча-кундузда 220 – 275 килограммгача карбонат ангидрид газини ютиб, 180 – 215 килограмм кислород ажратади. Бу миқдор ўртача 500 кишини кун давомида кислород билан таъминлашга етади. Бошқача айтганда, тўртта даракт бир кишининг кислородга бўлган эҳтиёжини қондиради.

Шаҳар кўчалари бўйлаб кезаркансиз, ҳар қадамда янги иморатлар қурилаётганига кўзингиз тушади. Бироқ бугун деярли қайта қад ростлаётган шаҳарда яшил майдонлар нисбатан қисқариб бормоқда. Кўп йиллик дарактлар сийраклашиб, аксарият кўча ва хиёбонларда қуёш нуридан паналашга жой йўқ.

Хўш, айна дамда юртимизнинг сўлим гўшаларидан ташқари, одамлар билан гавжум бўладиган идора, ташкилотлар атрофида соя берувчи дарактлар борми?

Санобар БАРНОЕВА, нафақадаги ўқитувчи:

— Пойтахтнинг марказ жойларига чиққанымда атрофдаги ранг-баранг гуллар, турли манзарали дарактларни кўриб кўзим қувнайди. Юртимиз кўрига

кўрк қўшиб турган бу гўзалликлар қанча кўп бўлса, шунча яхши. Шаҳримиздаги айрим автошоҳбекатлар, одам гавжум бўладиган корхона ва ташкилотлар ҳовлиларига соя-салқин берувчи дарактлардан кўпроқ экилса, ҳам шаҳримиз гўзал, ҳам одамлар учун қулайлик яратилган бўларди.

Сергели туманида янги қурилаётган уйлар ва бинолар жуда кўп. Кўчаларида соя берадиган дарактлар айтирли йўқлиги, кўчат ўтқизишни тезлаштириш, кўпайтириш кераклигини аниглади.

НЕГА ДАРАХТЛАР КАМ ЭКИЛГАН?

Ислом Каримов кўчасида жойлашган Ўзбекистон Республикаси давлат божхона

ИШХОНАДА ЧИЛЛАЧИ, КЎЧАДА ЧИНОР ҲАМРОҲ

— Ҳозир об-ҳаво иссиқлигидан нолийдиганлар кўп, — дейди банк ходими Ҳожиакбар Турсунов. — Менга ўхшаган эрталабдан кечгача ишхонада, кондиционер ёнида ишловчиларга эса ҳавонинг деярли аҳамияти йўқ. Кунининг 1-2 соати кўчада ўтмаса (тушлик

ва ишхона юмушлари билан) қолган вақт кондиционер кўмаги билан уйда ва ишда иссиқдан зарар кўрмайман. Машинада (вахоланки машинада ҳам кондиционер мавжуд) уйимдан чиқиб ишга бораман. Деярли қуёш кўрмас эканман (кулади).

Ҳожиакбар акадек уйида, машинада ва ишхонасида кондиционер бўлиб, ҳавонинг иссиқлигидан беҳабар одамлар санокли бўлса керак. Рўзгор ташвиши билан, қора қозонни қайнатаман, дея далаларда меҳнат қилаётган, бозорда савдо-сотиқ билан шуғулланаётганлар қанча? Метро бекатларидан чиққан, кўчанинг чекка йўлакларига кетаётган отахон,

онахонлар ҳам то манзилига етиб олгунларича даракт соясини излашади. Айниқса, вилоятдан келган абитуриентлар, дам олишга келган меҳмонлар ҳам шаҳар иссиқдан қочишга соя излашади.

салқинлиги кўнгилдагидек эмас.

Шота Руставели кўчасининг пиёдалар учун ажратилган йўлига ҳам бир қатор (чинор) дарактлар экилгани айна муддао. Аммо айнан шу кўчанинг баъзи дўкон ва дорихона эгалари буни маъқуллашмайди (дўконлари қаршисида деярли даракт йўқ), сабабига қизиқиб кўрдик. Айтишларича, дўконнинг ташқи томонидаги реклама безаклари одамларга кўринмай қолар экан. Реклама учун ҳам алоҳида маблағ ажратишган экан-да...

Тошкент давлат аграр университети майдонидаги дарактзор ҳам биз кутганчалик катта эмас.

Сергели туманида янги қурилаётган уйлар ва бинолар жуда кўп. Кўчаларида соя берадиган дарактлар айтирли йўқлиги, кўчат ўтқизишни тезлаштириш, кўпайтириш кераклигини аниглади.

БЕКАТЛАР ҲАМ СОЯГА МУҲТОЖ

Тошкент иқтисодиёт университети қабул жараёни бўлиб ўтмоқда. Ушбу университетга ҳужжат топшириб чиқаётган Гулсина Ҳайдаровани суҳбатда тортидик.

— Ўғлим билан ўқишга ҳужжат топширгани келдик. Университет ҳовлисида ота-оналар учун махсус кутадиган жой ҳозирлашибди. Энг яхшиси бино ҳовлисида салқинлатувчи дарактлар жуда кўп экан, дарактлар остига қўйилган курсиларда ўтириб ҳавонинг иссиқлигини ҳам сезмайсиз. Лекин бинодан чиқиб, яқин ўртадаги автобус бекатида турар эканмиз, иссиқ жон-жонимиздан ўтиб кетди. Университет биносидаги каби бекатларда ҳам дарактларни кўпайтириш зарур экан, деб ўйлаб қолдим.

ЖАРИМАГА ТОРТИЛАДИ

Экология ва атроф-муҳитни муҳофаза қилиш давлат қўмитасининг Биохилмаҳиллик ва муҳофаза этадиган табиий ҳудудларни муҳофаза қилиш ва улардан фойдаланишни назорат қилиш инспекцияси бошлиғи Н. Мўминовнинг айтишича, ижтимоий тармоқларда дарактларнинг кесилаётгани ҳақидаги хабарлар кўпаймоқда, бу жиддий масала ва бу каби қонунбузарларга қонун доирасида тегишли чоралар қўрилади. Диаметри 40 см бўлган бир дарактни кесиш 755 минг сўм жарима билан белгиланган. Табиати асраш мақсадида қўйилган бу жарима, келгусида бу борада ишлаб чиқарилаётган чораларга мувофиқ, айнаш шу диаметрдаги даракт жаримаси 9 миллион сўмни ташкил этади.

Василбону ҲАБИБУЛЛАЕВА,
"Оила ва жамият" мухбири.

oilavajamiat@mail.ru

Xalqaro blogger Davron Alijonov:

"QAYGA BORSAM, BOSHDA DO'PPIM..."

Интернетнинг бевосита инсонлар ҳаётига кириб келиши билан ижтимоий тармоқларда блогерлик фаолиятига эҳтиёж сезилди. Яъни блогер ўз фикр-мулоҳазаларини, жамиятдаги турли қарашларни, фото-видео-материалларни мустақил равишда танлайди, изоҳлайди ва тарқатади.

Ўзбекистонда ҳам сўнгги йилларда бу йўналиш анчагина жонланиб қолди. Мустақил блогерлар пайдо бўлди ва улар ўз атрофида кўплаб фойдаланувчиларни тўплади. Ҳатто блогерлик чемпионатлари ҳам ўтказиб келинмоқда. Мазкур чемпионатларда юзлаб блогерлар ўтқир танқидий мақолалари, видеомахсулотлари билан иштирок этишди. Бугунги кунда юртдошларимиз орасида халқаро майдонда фаолият олиб бораётган блогерлар ҳам бор. Саҳифамиз орқали бошига дўппи кийиб, қўлида пахта гулли пиёлани ушлаганича дунё кезиб, миллий анъана ва қадриятларимизни тарғиб қилаётган блогер Даврон Алижонов билан суҳбатимизни эътиборингизга ҳавола қиламиз.

— Бугунги кунда қандай янги лойиҳалар устида иш олиб бораёсиз?

— Блогерлик фаолиятим инстаграммдаги @tazel27 саҳифам билан. 2017 йил январь ойида бошланган. Блогим асосан пиёла ва дўппили расмлар билан бойитилган эди. Дунёнинг кўзга кўринган жойларидан фотоблоглар тайёрлаган эдим. 2018 йилнинг бошида ютуб тармоғида "Davron Alijonov & Co" канали орқали яқин дўстларим ва бир ўзбек блогерининг ундови билан видео-блог бошладим. Қайси давлатга борсам миллий қадриятларимиз ва анъаналаримизнинг ўзига хос жиҳатларини очиб беришга интиламан. Бироқ инсон бошига дўппи, эгнига чопон кийгани билан ўзбек бўлиб қолмайди. Аввало, унинг юраги ўз ватанига, қадриятлари ва анъаналарига содиқ бўлиши керак. Тарихимиз ва улуг аждодларимиз ҳақида гапира бошлаганимда ўзим ҳам тўлқинланиб кетаман. Қалбимнинг тубида ғалаён қилаётган чексиз қудрат тафтини ҳис қиламан. Афсуски, ҳамма давлатдагилар ҳам юртимиз ҳақида ҳали тўлқин тасаввурга эга эмас. Шу боис айти пайтда "Do you now Uzbekistan?" лойиҳасини жамоамиз билан бирга йўлга қўйдик.

— Саёҳатчи бўлишингизда оила муҳитининг ўрни қандай бўлган?

— Андижон шаҳрида туғилиб, вояга етганман. Болалигимда ҳам география фанига жуда қизиққанман. Чунки буюм менга ўзи борган кўплаб мамлакатлар ҳақида тинимсиз ҳикоя қилиб берадилар. Хориж тилларини яхши билиб, спорт билан шуғуллансанг, келажақда сен ҳам кўплаб юртларга саёҳатча чиқасан, деб тайинлардилар. Шу боис дарсдан сўнг тинимсиз машғулотларга қатнардим. Спортнинг гимнастика ва каратэ турига қатнашганман. Айниқса, ёзги таътилни орзиқиб кутар эдим. Чунки оромгоҳларда кечадиган инглиз тилидаги музокаралар ва саёҳатчилар жону дилим эди. Ҳозирги кунда синглим ҳам инглиз тилида мукаммал гаплашиш учун ҳаракат қилмоқда. Келгусида туризм бошқаруви бўйича ўқиш ниятида...

— Саёҳатларингиз давомида сизни ҳайратга солган воқеалар ҳақида айтиб ўтсангиз...

— Мен болалик чоғларимдан гўзаллик шайдосиман. Жуда кўп ҳаёл сурганим ва ғаройиб воқеаларга шайдо бўлганим учун уйдагилар мени "Орзулар мамлакатидagi сайёҳ" деб аташарди. Ҳар бир сафарда ва ҳар бир бурилишда ҳайратланганим мумкин. Ҳатто оддий транспорт туридан ҳам, қадимий бино ёки бир одамнинг ажойиб муомаласидан ҳам таъсирланаварман. Ҳайрат асл сайёҳ саёҳатларининг узилмас ҳар қисми ҳисобланади. Масалан, яқинда қилган сафарларимда Бразилиядаги кўчада варрак учираётган 40 ёшли эркекларни кўриб роса завқланганим. Африкада эса худди ўзимизнинг атлас каби гулли ва ёрқин рангли мато борлигини кўриб, ўша матодан яқинларимга сотиб олганман. Аргентинадаги музей қабристонини томоша қилганимда эса... Хуллас, шунақа ҳайратларим давом этаверади.

— Ўзбекистонлик блогерлар кўтариб чиқаётган қайси мавзулар сизда қизиқиш уйғотган?

— Ўзбекистонда фаолият юритаётган журналист Жасур Ҳамроев, видео-блогер Алим Анаркуловларни, фото блогер Улуғбек Ғафуровларни кўзатиб бораман. Чет элдан туриб видео-блогнинг билан шуғулланадиган Шаха Долимов, Анвар Закиров, Нодир Закировларнинг нуқтаи-назари ва муносабати мен учун қизиқ. Масалан, Улуғбек Ғафуров Ўзбекистондаги жамият камчиликларига нисбатан юмор орқали ёндошган ҳолда фото-блог олиб боради. Ва баъзи бир ҳолатларда унинг бу ҳаракатлари орқали хато ва камчиликлар тўғрилиганига

ҳам гувоҳ бўлдим. Фикримча, у фойдали контент. Видео-блогерлар ичида ёшларимизни позитив руҳда мақсад сари қадам ташлашга, спортга ҳамоҳанг ҳаёт тарзини шакллантиришга асосий эътиборини қаратаётган Шаха Долимовнинг блогларини кўлаб-қувватлайман.

— Юртимизда олиб борилаётган ислохотларга муносабатингиз қандай? Келгусида қайси муаммолар ўз ечимини топишини истайсиз?

— Кўз тегмасин, Ўзбекистон охириги йилларда ниҳоятда ўзгариб бормоқда. Ўз Ватанини севган ҳар бир инсон ислохотларни кўлаб-қувватлаши, бор билими ва куч-гайратини юртимиз равнақиға бағишлаши лозим. Шундагина мавжуд муаммолар тезроқ ўз ечимини топади. Мен мактаб ва университетларимизни қайта ислоҳ қилиниши тарафдориман. Агар халқ юксак маънавиятга эга бўлса, уни ҳеч қандай куч енга олмайди. Улуғ аждодларимиз, тарихимиз билан фахрланамиз, лекин келажақ учун биз ўзимиз арзирли бирон иш ҳам қила олишимиз керак эмасми? Имом Бухорийи бобомиз билан гурурланамиз, лекин уларнинг ҳадисларини ўқимаймиз, Ибн Сино бобомизнинг табобатдаги ўзига хос усулларини қўллай олмаймиз...

Туризм ривожланган кучли

мамлакатлар сафида нега бизнинг юртимиз ўрин олмаслиги керак? Ахир кўхна тарихнинг энг гўзал силсилалари бизнинг юртимизда жойлашган-ку...

Биласизми, япониялик болалар мактабларини, синф хоналарини ҳар куни камида чорак соат давомида устозлари билан бирга тозалайдилар. Токи япон фарзандлари хокисор ва тозаликни яхши кўрувчи халқ бўлиб улғайишлари учун. Айтмоқчиманки, болаларимизни мактаб давридан қатъий равишда тозаликка ўргатишимиз зарур.

— Ватан сиз учун нима? Бутунлай юртимизга қайтиб келиш истаги борми сизда?

— Ватан бу — она. Бу муқаддас заминга бошқача таъриф бериш мумкин эмас. Меҳрибонлик билан парвариш-лаб ўстирган онамиз биз билан фахрланиши учун жонимизни ҳам бериб юборамиз. Демак, Ватанимизни ардоқлаш учун ҳам биз худди шундай фарзанд бўлишимиз керак.

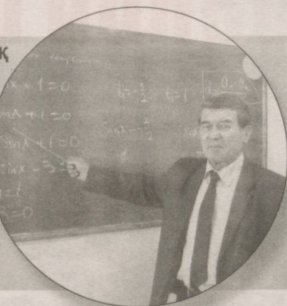
Япониянинг Осиё Тинч океани Рицумеикан университетиди бизнес йўналишимни бошлаганман. Латвиянинг Рига техник университетиди ўқишимни айти шу соҳада давом эттирдим. Ҳозирги пайтда Эмбирет ҳаво йўлларида 4 йилдан бери иш фаолиятимни экипаж аъзоси сифатида олиб бораман. Компания ёрдамида чегираларимга саёҳат қиламан. Ва бу менинг Европада ўқиш давомида таширф буюрган 23 мамлакатни ҳозирги вақтда 62 тага етказишга катта ёрдам берди. Жорий йилнинг бошида мен TZL TEAM жамоасига асос солдим. Айти вақтда жамоа аъзолари ҳам лойиҳа ривожига ҳиссаларини қўшишмоқда.

Албатта, бир кун саёҳатларимдан етарлича тажриба орттирганимни ҳис қилишим билан юртимга бутунлай қайтиб, унинг равнақи учун хизмат қилиш ниятиданман. Мен севган ҳофизнинг қўшиғида "Ўзим ҳар жойданман, кўнгил сандадур" деган сўзлар бор. Қаерда бўлмай Ўзбекистонга бўлган улкан соғинчим, муҳаббатим қалбимга ёғду сочиб, менга куч бағишлаб туради.

Мухтасар ТОЖИМАТОВА
суҳбатлашди.

O‘Z KASBINING FIDOIYSI

Болалик даврларимданок ўқитувчилик касбини жуда яхши кўрганман, бу касбга ҳавас билан қараганман. Мен ҳар бир инсоннинг танлаган касби унга қувонч, роҳатланиш ҳамда ўз-ўзидан қониқиш ҳис-туйғуларини бериш керак деб ўйлайман.

Мактабни тамомлаш арафасида қайси соҳани танлашимни, яъни бутун ҳаётим давомида шуғулланмоқчи бўлган асосий ишимни аниқ билардим, чунки келажақда ўқитувчилардан бошқа бирор касбни тасаввур ҳам қилолмасдим. Бу улуг касбга менда меҳр уйғотган инсон — мактабдаги адабиёт муаллими Зарифа опа Мўминова эдилар. Уларнинг дарс ўтиш маҳоратлари, муомала маданиятлари, инсоний хислатлари, умуман, яшаш тарзлари-ю тутумлари менга намуна эди. Бу касб эгаларига ўзгача ҳурмат ва эҳтиром билан қарайман. Айниқса, мактабда фаолият юритаётган ўқитувчилар ўқувчиларнинг шахс сифатида шаклланишларида, уларни ҳаётдаги ўз ўринларини топишларида, яхши-ёмонни фарқлашлари-ю маънавиятли бўлиб вояга етишларида, ўзлари интилган соҳани танлашларида асосий ўринни эгаллайдилар.

Шу сабабдан математика ўқитувчиси Мамасодиқ ака Тўйчиевнинг босиб ўтган ҳаёт йўллари ҳақида эшитганимда, уларни ёдга олиб, хотирлашни лозим топдим.

Мамасодиқ Тўйчиев — бутун умрини ёш авлодга математика фанидан билим беришга бағишлаган, ўқувчиларни формулалар, тенгламалар, ечимларнинг сеҳрли оламига олиб кирган сеvimли устози, кучли математик эди. Жамоада ҳамда яқинлари ўртасида эса камтарлиги, самимийлиги, ўз ишига масъулиятлилиги, илмга, изланишга, янгилликларга чанқоқлиги билан ажралиб турарди. Уларнинг ўқувчилари устози билан фахрланиб, “устоз сиз биз

учун академик олимсиз” дейишар эди.

Мамасодиқ Тўйчиев 1953 йилнинг 14 июлида Андижон вилояти Қўрғонтепа туманидаги Султонобод қишлоғида туғилган. 1974 йил Фарғона давлат педагогика институтининг математика факультетини тамомлаб, фаолиятини Андижон вилояти Хонобод шаҳридаги 3-умумтаълим мактабиде бошлаган. Ўқувчиларга математика фанидан дарс берган, бу фанга уларда қизиқиш

“
Мамасодиқ Тўйчиев — бутун умрини ёш авлодга математика фанидан билим беришга бағишлаган, ўқувчиларни формулалар, тенгламалар, ечимларнинг сеҳрли оламига олиб кирган сеvimли устози, кучли математик эди.

уйғотган. Таълим-тарбиянинг биринчи куниданок ўқувчилар учун математика тўғрагини ташкил этиб, иқтидорли, интилувчан ўқувчилар билан қўшимча шуғулланганлар. Бу эса ўз навбатида тез фурсатда натижа бера бошлаган. Мамасодиқ аканинг ўқувчилари вилоят ва туманда ўтказиладиган турли синовларда, танловларда, олимпиадаларда фаол иштирок этиб, етакчи ўринларни эгаллаб бошлаган. 1976 йилда эса Мавжуда опа билан турмуш қуришган. Ўша пайтлар Мавжуда опа Андижон давлат

тиллар педагогика институти сиртки бўлимининг 2 — курсида таълим олиш билан бирга Қўрғонтепа туманига қарашли 9-ўрта мактабнинг бошланғич синфларига дарс берган.

1977 йилдан Қўрғонтепа туманидаги 35-мактабда ишлашни давом эттирган ва умрининг сўнги кунларига қадар шу мактабда математика фанидан дарс берганлар.

М.Тўйчиев 2003 йилдан буён дарслик ва ўқув қўлланмаларни баҳолаш республика эксперт гуруҳининг аъзоси, Вилоят

ёш математиклари олимпиадасида ҳакамлар ҳайъати аъзоси бўлиб келган. 2014 йилда касб-таълим аълочиси унвонини олган.

Мамасодиқ аканинг рафиқалари Мавжуда опа Қўрғонтепа туманидаги 36-умумтаълим мактабидан нафақага чиққан. Мавжуда опа нафақага чиққунга қадар бошланғич синфларга таълим берган.

Мамасодиқ Тўйчиевнинг кўплаб шогирдлари қаторида ўз фарзандлари Мўмиё, Зулхумор ва Гулбаҳорлар ҳам ота изидан боришиб, математика фанидан ўқитувчилик касбини эгаллаганлар. Мамасодиқ ака уларга ҳам ота бўлиб тарбия берган, ҳам устоз сифатида уларни билимли, маҳоратли математиклар бўлиб етиштиришда муҳим роль ўйнаганлар. Улар ҳар қандай муаммоларни оталари билан ҳал қилганлар.

“Мен агар бирор масалани ечишда қийналиб қолсам, дарров дадамнинг ёнларига борардим. Дадам нима иш қилаётган бўлсалар ҳам, ишларини тўхтатиб, менга масалани ечиш йўлларини тушунтириб кетардилар. Дадам учун ечимни йўқ масалани ўзи йўқ эди” — деб хотирлайди кизи Мўмиё. Зулхумор ҳам: “Шогирдлари ҳам дадамга жуда суяниб қолишган эди. Дадамнинг вафотидан сўнг шогирдлари ҳам анча вақтгача ўзларига келолмай юришди. Дадамнинг ўзи кўрмаган шогирдлари ҳам кўп эди. Улар билан интернет орқали фикр алмашар, масофадан бўлса-да, жондили билан тушунтирар ва уларнинг саволларига батафсил жавоблар берад эдилар. Бирорта саволни жавобсиз қолдирмас эдилар”.

Беихтиёр мени ўз ҳаётимда касб танлашимда асосий ўрин тутган адабиёт ўқитувчиси Зарифа опа Мўминовани яна бир бор эсладим. Улар мен ва мен каби шогирдларнинг ҳаётларида касб танлашда қанчалик муҳим ўрин эгаллаган бўлсалар, Мамасодиқ ака ҳам шогирдлари ва фарзандлари ҳаётида шундай роль ўйнаган, сеvimли касбларига қизиқиш, муҳаббат уйғотганлар.

Сайёра ХОЛМИРЗАЕВА,
филология фанлари номзоди,
доцент

TANQIDIDAN SO‘NG

“Оила ва жамият”нинг 2019 йил 5 июл сониде “Обуначини ким алдаяпти?” сарлавҳаси остида танқидий мақола берган эдик. Мақолада Нурафшон шаҳар ҳокимлиги хотин-қизлар кўмитаси шаҳардаги мавжуд 15 нафар маҳалла мутахассисларининг “Матбуот сервис” масъулияти чекланган жамиятидан обуна бўлганлигини, газетанинг сонлари бошида келиб, кейин умуман келмай қолганлиги сабабли маҳалла мутахассислари хотин-қизлар кўмитасига келиб обуна бўлган газетасини анчадан бери олмайётганликлари боис, шикоят қилишайтганини телефон орқали баён қилган эди.

Орадан бир ярим ой вақт ўтиб “Матбуот сервис” МЧЖ раҳбари Суҳроб Ражабов тахририятимизга келиб масалага ойдинлик киритди.

— Ҳақиқатан ҳам газетангизнинг

май сонидан Нурафшон шаҳар ҳокимлиги хотин-қизлар кўмитасига 4-5 та сон умуман бормаганлигини тан оламан, — дейди МЧЖ раҳбари Суҳроб Ражабов. — Иш бор жойда камчилик бор, деганларидек ўша пайт бизни фаолиятимизда ҳам камчиликлар кузатилган. Кундалик буюртмаларнинг нотўғри тақсимланиши натижасида Нурафшон шаҳар ҳокимлигининг газетаси Қорақалпоғистон Республикасига кетиб қолган. Шикоят хатидан сўнг, бу чалкашликка барҳам берилди. Бу хатога сабабчи бўлган ходимларга ҳайфсан бердик. Айни пайтда газетангиз ўз вақтида жой-жойига етиб бормоқда.

Обуначиларни хусусий фирмалар алдаётгандир, лекин биз бундай йўл

тутганимиз йўқ. Шу ўринда фаолиятимиз ҳақида қисқача изоҳ бериб кетадиган бўлсам, дастлаб 2012 йил “Матбуот сервис” масъулияти чекланган жамияти шаклида хусусий фирма очиб, республикаимиз бўйича

обуна уюштирувчи бошқа хусусий фирмалар билан ҳамкорлик қила бошладик. Вазифамиз матбуот нашрларини ўз вақтида муштарий

ларга етказиб бериш бўлиб, Фарғона ва Хоразм вилоятлари ҳамда Қорақалпоғистон Республикасига хизмат кўрсатар эдик. Бундан ташқари, бошқа вилоятларда ҳам обуна уюштирувчи хусусий фирмалар билан ҳамкорликда ишлаймиз. 2018 йилга келиб фаолиятимизни янада кенгайтириш мақсадида Тошкент вилоятида ҳам

Aks-sado

филиалларимизни очиб хизмат кўрсата бошладик. Ишимиз сифатли ва самарали бўлганлиги боис кўпчиликнинг ишончини қозондик. Вилоят ҳокимлигига хат билан чиқиб, 22 та туман ва шаҳарнинг 18 тасида барча корхона, ташкилотлар учун обуна уюштиришга эришдик. Ўтган йили банкдан 200 миллион сўм кредит олиб техникаларимиз сонини кўпайтирганмиз. Айни пайтда балансимизда 6 та энгил автомобил, 1 та ISUZU юк машинаси хизмат кўрсатмоқда.

Ишимизда сифат ва самара бўлиши учун биринчи навбатда обуначилар ишончига киришимиз керак. Юқоридаги чалкаш ҳолатлар эса йиллар давомида мисқоллаб йилқан ишонч ва обрўйимизга путур етказди. Шунинг учун обуна уюштиришда самарали ҳамкорликни йўлга қўйишимиз керак. Бу борада тўғри ва ҳалол ишлашга, бир неча йилдан бери ишлаб келаётган обуначиларимизни қўлдан чиқармасликка ҳаракат қиламиз.

Бектош ИСМОИЛОВ,
“Оила ва жамият” мухбири.

Ортирилган иммунитет танқислиги синдроми тўғрисидаги дастлабки хабарлар АҚШда рўйхатга олинган. Ўтган асрнинг 80-йилларида “ОИТС” номи билан қайд этилган бу касаллик, бугунги кунга келиб дунёнинг барча мамлакатларида қайд этилди. Ўз даврида XX аср “вабоси” деб номланган хасталик, афсуски, бизнинг асрда ҳам тез-тез қайд этилмоқда.

XX asr “VABOSI” dan saqlanish o‘z qo‘limizda

Асарият кишилар бу хасталик номини эшитса-да, унинг ўзига дахли йўқдек, худди ундан ҳимоялангандек ҳис этишади ўзини. Аммо ўтган асрнинг сўнгги ўн йилликларида фақатгина номини газеталарда ўқиган, ўзи мамлакатимиздан минглаб чақирим олис-

юктириб олган шахслар инфекциянинг манбаи ҳисобланади. Ҳозирги вақтда ОИВ инфекциясининг учта йўл билан юқиши тасдиқланган:

Энг аввало инфекция жинсий йўл орқали юқади. ОИВ билан зарарланганларнинг 50 фоизидан кўпроғи ушбу

латилаётган жиҳоз ва асбобларнинг соғлиғига ишонч ҳосил қилиш керак. Соғлиқни сақлаш вазирлиги тасарруфидagi муассасаларда тиббий муолажаларга ишлатиладиган бир марталик тиббий жиҳозлар беморнинг ёки унга қаровчи шахснинг кўз унгида очилиши белгилаб қўйилган. Шунингдек, беморларга кўп марта ишлатиладиган тиббий асбоб-ускуналар ва тиббий жиҳозлар соғлиғини таъминлашни ташкил этиш муассаса раҳбари, зиммасига юклатилган.

Ҳар бир инсон томонидан гигиена қоидаларига риоя қилиш, қон орқали юқадиган касалликларнинг олдини олишда муҳим омилдир. Устара, тиш чўткаси, маникюр ва педикюр жамламалари ҳар бир киши учун алоҳида бўлиши лозим. Барча фуқаролар тасодифан бошқалар ишлатган ўткир кесувчи жиҳозлар билан жароҳат олганда зудлик билан тиббий муассасаларга мурожаат қилиши ва ОИВ юқишининг олдини олиш мақсадида мулоқотдан

билан профилактика курси ўтказилади.

Кейинги 10 йилда антиретровирус профилактика курсини олган ОИВ инфекцияли ҳомиладорлардан туғилган болалар ўртасида ОИВ инфекциясининг қайд этилмаганлиги, профилактика курсини ўта самардорлигини кўрсатмоқда.

ОИВ инфекцияли оналар, туғилган фарзандини кўрак сути билан эмизмасликлари лозим. Чунки кўрак сути юқори микдорда вирусни ўзига сақлайди. Бугунги кунда вируслар таъжовузини босиб турадиган ўта фаол антиретровирус терапияси курси мавжуд. Бу препаратлар организмдаги вируслар микдорини камайтириш орқали, ёндош ва ҳаёт учун хавфли бўлган касалликлар ривожланишининг олдини олишга хизмат қилмоқда.

Энг аввало, инфекция юқишининг олдини олиш касаллиқни даволашдан афзаллигини унутмаслигимиз лозим. Соғлом турмуш тарзи, шахсий гигиена қоидаларига риоя қилиш, ҳар хил за-

Ҳар бир инсон томонидан гигиена қоидаларига риоя қилиш, қон орқали юқадиган касалликларни олдини олишда муҳим омилдир. Устара, тиш чўткаси, маникюр ва педикюр жамламалари ҳар бир киши учун алоҳида бўлиши лозим.

кейинги профилактика курсини олиши лозимдир.

Учинчи асосий юқиш йўли – вертикал, яъни ОИВнинг онадан болага юқишидир. Аввало, ҳар бир ҳомиладор аёл, ҳомиладорлиги аниқланган заҳоти ёки ҳомиладорлиқнинг 3 ойлиғида ОИВга текширилиши керак. ОИВнинг онадан болага юқишини олдини олиш учун антиретровирус препаратлари

рарли одатлардан тийилиш саломатлигимизни сақлашнинг асосий гаровидир. ОИВ инфекцияси эпидемиясига қарши курашish фақатгина тиббиёт ходимларининг вазифаси эмас, балки бутун жамиятнинг олдида турган асосий муаммо эканлигини унутмаслигимиз лозим.

**Зубайдулла ЁҚУБОВ,
Самарқанд вилоят ОИТС
маркази бўлим мудири.**

да бўлган бу ажал даракчиси қисқа фурсатда ёнимизга келди. Шу боис, ундан бохабар бўлиш, сақланиш ҳар биримизнинг бурчимиздир.

ОИВ инфекциясини ретровируслар оиласига кирувчи лентивируслар чақиради. Ушбу вирус организмнинг иммун тизимига масъул бўлган оқ қон таначаларининг ҳалокатига олиб келади. Натижада, одам организми ҳар хил хасталикларга, шу жумладан, юқумли касалликларга, ўсма-ларга ва одам учун бошқа хавфларга берилувчан бўлиб қолади.

Одам иммунтанқислик вирусини

йўл орқали касаллангани тегишли муассасалар маълумотларида қайд этилган.

Инфекция парентерал йўл - яъни тана бутунлигининг бузилиши билан кечадиган муолажалар орқали ҳам юқади. ОИВ билан зарарланган шахснинг қон қолдиги бўлган тиббий ва нотиббий асбоб ва жиҳозлар инфекцияни юқишида муҳим омил ҳисобланади. ОИВ билан зарарланган қон ва қон маҳсулотлари вируснинг юқишида ўта хавфлидир.

Бундай хавфнинг олдини олиш учун тиббий ва маиший хизмат муассасаларига мурожаат қилинганда, иш-

FIRIBGARLIK – og‘ir jinoyat

Савол: Бир оғайним мёндан катта микдорда қарз олган. Ҳозир ўша пулга муҳтожман. Аммо у имкони бўла туриб омонатимни қайтаришни истамаяпти. Бундай одамларга нисбатан динимизда қандай фикрлар баён этилган?

Сарвар Пиримов, Жиззах шахри

Одамлар ўртасида охириги вақтларда ўзгаларнинг молини ноҳақ йўллар билан ўзлаштириш, хусусан, фирибгарлик жинояти тез-тез содир бўлиб турибди. Аждодлари дину дёнат, ахлоқу одоб, ор-номус, ҳалолу покликка одатланган халқимизнинг авлодлари мана шундай жиноятга қўл уришлиги ачинарли ҳол. Ваҳоланки, муқаддас динимизда бировнинг молини алдов, фирибгарлик, чув тушириш йўли билан ўзлаштириш қаттиқ қораланади. Қуръони каримда бу ҳақда шундай баён этилган:

Яъни: “Мол (бойлик)ларингизни ўрталарингизда ботил (йўллар) билан

емангиз! Шунингдек, била туриб, одамларнинг ҳақларидан бир қисмини гуноҳ йўли билан ейиш (ўзлаштириш) мақсадида уни ҳокимларга ҳавола этмангиз!” (Бақара сураси, 188-оят). Фирибгарлик жинояти молни ботил йўли билан ейишнинг бир кўриниши бўлиб, бундай йўл билан топилган мол оташи дўзахнинг бир бўлағи ҳисобланади.

Кейинги пайтда баъзи кишилар одамлардан қарзга ёки шерикчиликка, деб пул олиб, охи-роқибат уни қайтармай ўртада низо чиқиши, яқин кишилар бири билан юз кўрмас бўлиб кетиши ҳолатлари кузатилмоқда. Албатта, зарурат учун қарз олиш ёки шерикчилик билан шугулланиш жоиз. Бироқ, ўзганинг омонатини пайсалга солмай

Menda savol bor

қайтариш, шерикчиликка эса хиёнат қилмаслик лозим. Акс ҳолда бундай инсонларнинг бошлаган ишлари ортага кетиб, касодга учраши тайин. Пайғамбаримиз (с.а.в.) шундай марҳамат қилганлар:

Яъни: Абу Ҳурайра (р.а.)дан ривоят қилинади, Пайғамбар (с.а.в.) дедилар: “Ким одамларнинг молини қайтариб бериш мақсадида олса, Аллоҳ таоло унга ёрдамчи бўлади. Ким одамларнинг молига талофат етказиш учун олса, Аллоҳ таоло унинг ўзига талофат етказадир” (Имом Бухорий ривояти).

Демак, умумий маънода алдов, фирибгарлик, бирор нарсани сохта-лаштиришлик мусулмоннинг иши эмас экан. Мусулмонлар бундай иллатдан ўзларини эҳтиёт қилиши талаб этилади. Аллоҳ таоло барчаимизни ҳаромдан ҳазар қилиб, ҳалоллик билан умргузаронлик қилишимизга муваффақ айласин.

**Асрорхон ҲАБИБУЛЛАЕВ,
Шўрчи тумани бош
имом-хатиби.**

Bolasini xor qilayotgan onalar

“Гўдакдан жаннат ҳиди келади”, дейишади. Сўнги йилларда аёллар томонидан ўз боласини сотиш, турли йўллар билан жонига қасд қилиш, норасидаларга зулм ўтказиш каби мудҳиш жиноятлар тафсилоти қулоғимизга чалиниб турибди.

Хусусан, Фарғонада аёл ўз боласини бўғиб ўлдириши билан боғлиқ қабохат атрофида кўтарилган шов-шувлар эндигина тинаётган бир вақтда нафақат миллатимиз ва жамиятимиз, балки бутун инсоният учун шармандалар яна бир жиноят содир этилди.

Сурхон воҳасида биз фариштага менгайдиган бегуноҳ гўдак ўлимга маҳкум қилиниб, ҳожатхонага ташланиши барчамизнинг қалбимизни ларзага келтирди.

Бу мавзуни очишдан мақсадимиз бундай чиркин воқеа атрофида янада шов-шув кўтариш ёки кимгадир қатъий ҳукм ўқиш эмас. Балки огоҳлик бонгини қайта-қайта чалишди, токи меҳр-шафқат, кадр-қиммат ва масъулият ҳамиша ҳар нарсадан устувор бўлсин.

ОНАЛАР МЕҲРИ ОЛДИДА ЎЛИМ ҲАМ ОЖИЗ

Оналар меҳр-муҳаббати олдида ҳатто ўлим ҳам ожиз, оналар кўкси ҳамиша фарзанди учун бағордон. ...Бунга башарият тарихидан кўллаб мисолларни келтириш мумкин. Узоққа бормайлик, 1988 йилда Арманистонда бўлиб ўтган кучли зилзила ва унинг даҳшатли оқибатларини кўпчилик яхши эспайди.

Спитак шаҳрида вайрон бўлган иморатлар тагида бир аёл ёш боласи билан 12 кун жон сақлаган. Қўтарувчилар уларни олиб чиқишганида она ўлим ёқасида, 3 ёшли қизчаси эса унга нисбатан анча тетик бўлган. Кейинчалик маълум бўлишича, Она ўз томирини тишлари билан кесиб, қонини боласига ичирган, шу йўл билан унинг жонини сақлаб қолган. Арман аёлининг жасоратидан ҳайратга тушган, бунга қайғулилик, дея атаган халққаро жамоатчилик ва ОАВларига берган интервьюсида “Менинг ўрнимда бўлган ҳар бир аёл шундай йўл тутарди. Мен оналар қилиши лозим бўлган ишни қилдим холос”, деган эди.

БИЗ КЎНИКИБ КЕТАВЕРАМИЗМИ?

Халқимиз энг улуғ инсоний фазилатлари билан дунёга танилган халқ. Урушнинг азоб-уқубатли йилларида ҳам, очлик ва қаҳатчилик суяк-суякларига зирқиратган кунларда ҳам миллийлигимиз, азалий кадриятларимизга ёт бўлган ҳар қандай иллатларга мурасасиз бўлишган. Аждодларимиз

Доно халқимизнинг “Иллат иллатни чақиради”, деган нақли бежиз айтилмаган. Бу ҳикмат замирида улкан ҳақиқат бор. Зотан, арзимас пулга сотилган, ахлатхона ва ҳожатхонага ташлаб кетилган болалар аслида номуссизлик ва баднафслик қурбонларидир.

юракларида имону эътиқод ва меҳроқибат кучли бўлганки, аёллар шаъни жон қадар яқин, ор-номус, инсофу диёнати ҳар қандай орзу-ҳавасдан юқори қўйишган.

Санокли йиллар олдин ота-онаси тирик бўла туриб етимхоналарда тарбияланаётган болалар мавзуси жамиятимиз учун оғриқли масала эди. Фарзандларини гоҳ яширин, гоҳ ошқор болалар уйига ташлаб кетаётган ота-оналар қаттиқ қораланарди.

Бундай иллатлар нафақат ўзи, маҳалла аҳли, қўни-қўшнилар учун ҳам иснод саналган. Турли ОАВлар саҳифаларида ўзини бозорга солаётган енгилтак хотин-қизлар, қутлуг ошенини булғатган қўшмачи аёллар, ўн гулидан бири очилмаган бокира қизларни алдос йўли билан чет давлатдаги фоҳишахоналарга сотиш билан шуғулланувчи “одам савдоси” корчалонлари ҳақидаги мақолаларни ўқиб, миллат шаъни ва кадр-қимматига чин дилдан ачинганимиз, юрагимиз оғригани ҳали унут бўлганича йўқ.

Бугун эса ораимизда хитойлик, япониялик ёхуд бошқа бир хорижлик кишига турмушга чиққан

қизлари билан фахрланиб юрган ота-оналарга, чет давлатларда “бизнес”ни гуллатаётган ва бобоси тенги кекса миллиардер билан бир ёстиққа бош қўйган “тадбиркор қизлар”га ҳавас билан қарайдиган ҳамюртларимиз талайгина.

Энг ачинарлиси, турли ОАВ саҳифаларида ўз болаларини сотаётган аёллар ҳақидаги мақолаларни ҳам этимиз сесканмай ўқишга ўрганиб бораёмиз. Қўрқса қўрқулик яна бир томони бир-бирдан даҳшатли, бир-биридан шармандали чиркин ҳолатлар биз учун тобора одатий ҳолга айланиб бораётгандек, ҳайратлантирмай, ҳаяжонлантирмай қўйгандек, барчамизни кўнктириб қўяётгандек.

БОЗОРГА СОЛИНГАН БОЛАЛАР

Яқинда тўқсонни қоралаган тоғамнинг кўзида ёш қўриб, тинчмн бузилди. У киши ўқитган газетани ғазаб билан четга улоқтирар экан, кўз ёшини яширолмади. — Ўқиманг дейман-ку сизга. Мана энди яна икки уч кун қон босимингиз кўтарилиб юради, — дея жаврайди янги. Йигирма беш ёшли ўғил отасининг кўнгли бўшлиғидан кулган бўлди:

— Э, шунга шунчами? Нима, биринчи бор эшитаяпсизми, бундай воқеаларни?..

Қизқисиниб газетани қўлимга олдим ва тоғамнинг кўнглини бузган мақолани ўқишга тутиндим. Унда андижонлик аёлнинг саккиз ойлик ўғлини 1000 АҚШ долларига пуллаш мақсадида харидор излагани ва жигарғушасини сотаётган вақтида қўлга олингани ҳақидаги тафсилот ёзилган экан.

— Одамлар бир тишлам нонга зор бўлган, очликдан силласи қўриб, кўча-кўйда ўлиб ётган кунларни кўрдим, лекин ўз фарзандини сотган бирор-

бир одамни эшитмаган эдим, — деди тоғам куйиниб. — Атрофга қара, қандай фаровонлик. Машаққат йўқ, оворагарчилик йўқ, истаган ноз-неъмат тайёр. Овқатни танлаб есак, кийимни саралаб кийсак. Шундай тўкин-сочин замонда боласини сотиш ҳеч нарса билан оқлаб бўлмайдиган қабохатдан бошқа нарса эмас.

Кескин, аёвсиз бўлса-да, тоғамнинг фикрига қўшилмай, жиянимнинг эътирозини ҳам эътироф этмай илож йўқ, деб ўйладим ва беихтиёр ёдимга ижтимоий тармоқларда кўзқориндай пайдо бўлаётган бу каби нохуш иллатлардан бири ёдимга тушди.

Қашқадарёлик Камола (исм-шарифлар ўзгартирилган) мактабни битиришга бардоши етмадими ёки истаги бўлмадими, ўқишни тамом йиғиштирди-да, тўсатдан Самарқандга отланди.

— Бошқа ўқимайман, — деди ўз тақдирига ўзи хўжайин қиз. — Самарқандда таниш дугоналарим официант бўлиб ишлапти. Уларнинг олдига бориб, мен ҳам ишлайман.

Унинг ота-онаси қиз бола ёлғиз ўзи қаерга кетаяпти, дугоналари қимлиги билан на қизиқишди, на эътироз билдиришди. Камоланинг таниш дугоналари ўзидан 5-6 ёш катта бўлиб, кўчада тасодифан танишиб қолган эди. 16 ёшли қиз улар яшаётган уйга келгач, бу опаларнинг ҳеч қаерда ишламай, маишатда яшашларини билди. Лекин уни орқага қайтаргучи, тўғри йўлга солгучи кимса топилмади. Бу орада Камола ўзи танимаган, билмаган оилани йиғитдан ҳамиладор бўлиб қолди. Илжасиз қолганда, яна “меҳрибон опалар” ёрдам қўлини қўйишди, яъни, ҳали тугилмаган гўдакка харидор топишди.

“Ҳам шармандалиқдан қутуласан, ҳам яхшигина пул ишлаб олсан”, дейишди. Бу гап Камолага мойдек ёқиб тушди, ахир, унинг мақсади ҳам шу эди-да. Уддабурон қиз йигирма кунлик чақалогини 1000 АҚШ долларига сотаётган пайтида қўлларига кишан солинди. Не ажабики, суд залидагина бола тақдирига бефарқ ота-она ва енгил ҳаётга иштиёқманд қизнинг кўзлари гўёки очилгандай бўлди.

ИЛЛАТНИНГ ИЛДИЗИ ҚАЕРДА?

Доно халқимизнинг “Иллат иллатни чақиради”, деган нақли бежиз айтилмаган. Бу ҳикмат замирида улкан ҳақиқат бор. Зотан, арзимас пулга сотилган, ахлатхона ва ҳожатхонага ташлаб кетилган болалар аслида номуссизлик ва баднафслик қурбонларидир.

Тўғри йўлдан адашган йигит-қизларимизнинг қилмишлари, аввало, ота-она, маҳалла, мактаб ва бошқа тегишли мутасадди ташкилотлар, мутасадди ходимларнинг масъулиятсизлиги, касбий бурч ва вазифаларига “мендан кетди, эгасига етди” қабилида ёндашишлари, бир-биримизнинг тақдиримизга лоқайдлигимиз мевалари, десак муболага бўлмас.

Шуқрки, миллат шаъни, ёшлар тақдир, комил инсон таълим-тарбиясига жонқуяр ҳамюртларимиз кўпчилигини ташкил этади. Улардан бирлари оилада, ўқув муассасаларида азалий кадриятларимиз манбаи бўлиши ислом таълимотида кенгрок эътибор қаратиш керак, деган фикрда.

Бу борадаги бурч ва масъулиятни янада кучайтириш ҳамда жавобгарлик таъсир чораларини қатъий белгилаш тарафдорлари ҳам талайгина.

Фарида ҚОРАҚУЛОВА,
журналист
uz.uz

Дарвоқе, бундан 15-20 йил илгари саратон касалига чалинганлар жуда камчиликни ташкил қиларди. Бугунга келиб саратон "ёшариши" ҳеч кимни ажаблантирмай қўйди. Саратон касаллигига чалинмаслик, унинг олдини олиш учун нималарга эътибор бериш керак? Унинг давоси борми?

Республика ихтисослаштирилган онкология ва радиология илмий-амалий тиббиёт марказининг бош ва бўйин ўсмалари жарроҳлик бўлими илмий раҳбари, тиббиёт фанлари доктори, профессор Баҳром Юсупов билан айни шу мавзуда суҳбатлашдик.

Келиб чиқиш сабаблари

Саратон (рак) — бу танадаги ички тўқималардан ўсадиган ўсма (шиш). Касалликка йўлиққан одам вақтида унга қарши курашса дардни енгади.

Ракни келтириб чиқардиган энг асосий сабаб, экологиянинг бузилишидир. Экологик жиҳатдан тоза мамлакатларда ҳам саратон учрайди, аммо нисбатан кам. Уларда, асосан, ирсий касалликлар, яъни ота-онаси ёки бобоси шу касалликка чалинган бўлса тақдорланиши мумкин. Ёки жароҳат олиш, шамоллашни ўтказиб юбориш ҳам ўсимталарни ривожлантиради.

Ундан ташқари, руҳий зўриқиш, жуда кам ёки паллапартиш уйку, қуёшда кам юриш. Қўлтиқ остига мўлжалланган дезодарантлардаги алюминий, озиқ-овқат маҳсулотларидаги кимёвий моддалар ҳам саратоннинг келиб чиқишига омил яратлади.

Касаллик аломатлари

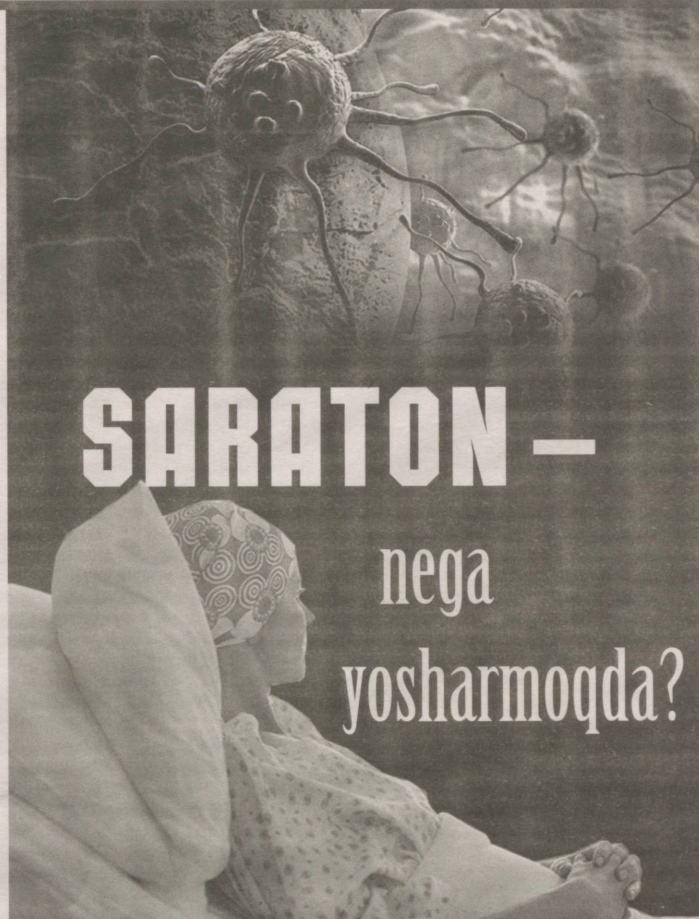
Касалликнинг энг асосий аломатларини санаб ўтаман. Дастлаб саратон ривожланаётган пайда одам танасида

огриқ ва ноқулайлик бошланади. Тезда озиб кетиб, ҳолсизлик ва чарчоқ, тана ҳароратининг кўтарилиши, тери, соч ҳолатининг ўзгариши ва шишлар пайдо бўлиши каби аломатлар сезилиши билан шифокорга мурожаат қилиш зарур. Масалан, ошқозон раки бош мияга тарқалиши аниқланганда дастлаб организмда кўнгил айнаши, бош айланишлар бошланади. Беморнинг кўзига одам тўртта бўлиб кўринади. Бу организмда ўсма ривожланаётганидан далолат. Кўкрак беzi саратонида эса лимон пўчоғига ўхшаш майда-майда тангасимон тугунчалар пайдо бўлади. Бу тугунчалар вақтида даволанмаса аста-секин катталашиб саратонга айланади. Тез-тез тумовга йўлиқиш, сурункали ўпка шамоллаши ўпка саратонини чақиради. Гепатит В ёки С касаллигини сурункали бошдан кечириш натижасида жигар саратони ривожланади.

Қайси тури кенг тарқалган?

Мамлакатимизда аёллар кўкрак беzi, бачадон бўйни саратони, кейинги ўринларда эса эркакларда ҳам, аёлларда ҳам ўпка саратони касаллиги кўп учрамоқда. Тўғри ичак, қизилўнғач саратонини ҳам бу рўйхатга қўйиш мумкин. Худудлар мисолида айтиладиган бўлса, Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятида шўр сув ичиш ҳисобида,

Дунёда ҳар йили 16 миллионга яқин одам саратон (рак) касаллигига чалинади. Ўзбекистонда эса қарийб 100 мингга яқин киши ушбу касалликдан азият чекмоқда.

Болалар онкология муассасаларида ҳам болаларга қарайдиган тарбиячиларга эҳтиёж юқори. Бутун дунёдаги онкология муассасаларида беморларни руҳий жиҳатдан қўллаб-қувватлайдиган психологлар штати мавжуд. Юртимизда ҳам бу йўлга қўйилса даволашда ижобий натижаларга эришиш осонроқ кечарди.

Қашқадарё, Сурхондарё вилоятларида гармсел, яъни чанг-тузонли ҳаво туфайли инсонлар шу хасталик билан оғрийд. Навоий ва Бухоро вилоятларида эса оғиз бўшлиғи, тил, пастки лаб саратони билан хасталанганлар кўпроқ.

Давоси қандай?

Жамият ривожлангани сайин саратонни аниқлаш ҳам осон кечяпти, бироқ касаллик ҳам ёшариб бормоқда. Илгари одамлар 50-60 ёшдан кейин шу касаллик билан оғрирди. У пайтда саратон касаллигини операция қилишдан олдин нур, кимётерапияси қўлланилмаган. Ҳозир касаллик босқичига қараб нур ёки кимётерапиядан сўнг жароҳатланган қисм олиб ташланмоқда. Охириги янгиликлардан бири, таргет кимётерапияси бўлди. Унда 20-30дан ортиқ препаратлар ёрдамида айнан ўсма ҳужайраларига таъсир кўрсатилади.

ришмайди. Бу ҳам ўсмани ривожланаётганидан далолат. Шу сабаб ҳар бир одамга тиббий кўрикдан тез-тез ўтиб туришни маслаҳат бераман.

Психологик хизмат

Бугунги кунда онкология муассасаларида психолог штатида эҳтиёж бор. Бу касалликка чалинганларда кучли руҳий тушқунлик жараёни бошланади. Биз оғир турдаги беморларни "Кимётерапиядан сўнг, "Албатта тузалиб кетасиз", дея тинчлантираимиз. Аммо унинг ёнидаги бемор шундай даволашлардан сўнг вафот этган бўлса-чи?

Болалар онкология муассасаларида ҳам болаларга қарайдиган тарбиячиларга эҳтиёж юқори. Бутун дунёдаги онкология муассасаларида беморларни руҳий жиҳатдан қўллаб-қувватлайдиган психологлар штати мавжуд. Юртимизда ҳам бу йўлга қўйилса даволашда ижобий натижаларга эришиш осонроқ кечарди.

Бизни ўйлантираётган ҳолат

Биласизми, бу мактаб, академик лицей, касб-хунар коллежлари ўқувчилари орасида учраётгани кишини ташвишга солади. Чунки жойларда тиббий кўрикдан ўтказишда ҳамон кўзбўямачилик, шунчаки ҳисобот учун йўлга қўйиш ҳолатлари мавжудлигидан далолат. Ушбу муаммоларга барҳам бериш мақсадида вилоятларга бориб, аҳолини тиббий ҳолатлари мавжудлигидан далолат. Қишлоқ врачлик пунктлари асбоб-ускуналари ҳолатини ўргандик. Барчага тушунарли тарзда семинарлар уюштирдик. Диспансерларда операциялар жараёнини кузатдик. Мисол учун Бухоро вилоятида 15 мингга яқин аҳолини тиббий кўрикдан ўтказиш жараёнида 12 та рак, 150 нафар аҳолида рак олди касалликлари аниқланди, даволаш чоралари кўрилди.

Республика ихтисослаштирилган онкология илмий-амалий тиббиёт марказининг Сирдарё, Фарғона, Бухоро ҳамда Хоразм вилоятларидаги филиалларида полиатив ёрдам йўлга қўйилди. Бу нур ёки операция мумкин бўлмаган, фақатгина кимётерапия оладиган, оғир турдаги беморларга ёрдам тариқасида очилди. Камиди 10-20 нафар беморнинг ётиб даволаниши учун алоҳида хона, ҳамшира ҳамда тиббий ходимлар штати ташкил этилди. Бу ташаббусни республикамизнинг бошқа вилоятларида ҳам йўлга қўйиш кўзда тутилган. Келгусидаги режаларимиздан яна бири — республикамизнинг барча вилоятларида хосбис, яъни кимё, нур операция мумкин бўлмаган, фақатгина томчи укол қилиш билан даволанадиган бемор учун клиника очилди.

Одамлар соғлиғига нисбатан муносабатини ўзгариши шарт. Нафақат ҳаёт тарзини ўзгартириши, балки мунтазам онкологик тестлардан ўтишни бошлаш керак. Ҳаётнинг ҳар бири лаҳзасидан завқ олиб, узоқ умр кўришни истаганлар соғлом турмуш тарзини асосий

Бу ҳеч нарса ёрдам бермайдиган беморларга қўлланилса, умрини узайтириб, касаллик жараёнини тўхтатади. Жараёни тўхтатиш бу бизнинг охириги ютуқларимиздан. Пойтахтимизда очилган "Ядро тиббиёт маркази" бир-икки миллиметрча бўлган ўсма касалликларини аниқлашда қўл келмоқда.

Нега аниқлаш қийин?

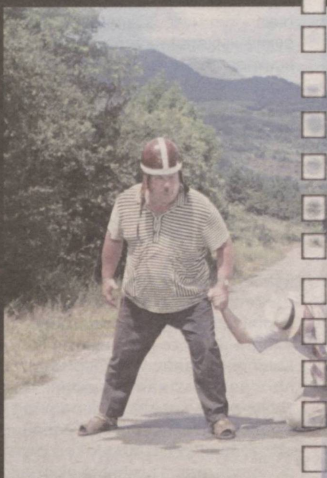
Айрим ўсмаларни аниқлаш жуда қийин. Масалан, бош-бўйин саратонида шиш жуда ҳам кичик бўлгани боис танада оғриқ бўлмайди. Вақт ўтиши билан шиш илдиэ отиб, ривожланган, оғриқ сезилади. Ошқозон раки, асосан, кичкина ярадан бошланади. Ташхислар саратон ҳужайралари борлигини аниқлаб бермаслиги мумкин. Яра ривожланиб, қон

кетиш бошланган ўсма аниқланади. Сут беzi касалликларида дастлаб майда тугунчалар пайдо бўлганда кўпчилик аёллар ўтиб кетади, деб эътибор бе-

шиорларига айлантиришларида умид билдираман.

Нигора РАҲМОНОВА
суҳбатлашди

Георгий Вичин – театр ва кино актёри. Комик фильмларидаги роллари орқали танилган, собиқ СССР халқ артисти.

Актёр Георгий Михайлович Вичин 1917 йил 18 апрелда Териока шаҳрида (ҳозирги Зеленогорск) туғилган. Бола 8 ойлик бўлганда, оила Москвага кўчиб ўтди. Расмий маълумотларга кўра, актёр 1918 йилда туғилган, аммо онаси ўғлини соғломлаштириш лагерига олиб бориш учун унинг туғилган йилини ўзгартирган. Онаси Мария Матвеевнанинг бундай қарорга қелишига сабаб Жорж (Вичинни ёшлигида эркататиб Жорж деб қақаришган) ёшига тўлмаган, соғломлаштириш лагеридаги жойлар эса фақат ёшига етган болалар учун

мўлжалланган гуруҳда қолган эди. Бўлажак актёрнинг онаси фарзандини мустақил равишда тарбиялаган меҳнатсевар аёл сифатида танилди. Мария Матвеевнанинг эри урушдан қайтди, аммо жиддий касал бўлиб қолганлиги сабабли узоқ яшамади.

БОЛАЛИГИ

Жорж (Георгий) уятчан бола эди, шунинг учун ҳеч ким унинг актёрлик касбини танлашини тасаввур ҳам қилмади. Аммо мактаб йилларида у маҳаллий театр студиясига бориб, уятчанлигини ўтмишда қолдиришга қарор қилди. Уша пайт ёш йигитча актёр бўлишга қатъий қарор қилди.

Мактабдан сўнг Жорж Малий театр

муассасаси ходимларининг эслашича, агар спектаклда Вичин ўйнамаган бўлса томошабинлар чипталарини театр касасига қайтариб бериб, кетиб қолишган. Ҳатто театр танқидчилари ҳам актёрнинг қобилиятини тан олган ва жуда ижобий шарҳлар ёзганлар.

КЕКСА ОДАМ ҚИЁФАСИДА

Георгий Михайлович Ермолова театри сахнасида 33 йил ишлади. Жуда кўп роль ўйнади, лекин актёр иштирок этган асосий спектакл "Укрошение укротителя" комедияси бўлди. Ушбу асарда актёр ижро этган кекса заиф одамнинг қиёфаси томошабинга жуда ёқди, томоша залига одамларни сиғдиришининг иложи йўқ эди. Актёр театрни кинога алмаштиришга қарор қилганида театрдаги обрўси жуда баланд эди. Бу кутилмаган қарор эди, лекин тез орада ушбу қарор актёрнинг биографиясига ижобий таъсир этиши аён бўлди. Келажакда актёр совет киносининг афсонасига айланди.

"ЗАХИРАДАГИ УЙИНЧИ"

ФИЛЬМИДА

Вичин ҳар қандай образни томошабин қалбига етиб борадиган даражада маромига етказиб тасвирлай оладиган серкирра ижодкор эди. Лекин машҳурлик комик ролларидан кейин келди. Вичин биринчи марта "Захирадаги уйинчи" кинокомедиясида ёш футболчи Веснушкин ролини ўйнаган. Қизиғи шундаки, у тасодифан кино кастингга тушиб қолади. Вичин "Файнциммер" кинокартинасида роль ўйнашга ҳаракати муваффақиятсиз якун толганидан сўнг Москвага қайтишни хоҳлаганди, аммо у режиссёр ёрдамчисининг эътиборини тортди. Муваффақиятли синовлардан

улар муносабатларини расмийлаштирмаган. Актёрнинг изоҳ беришича, Надежда бунни истамаган. Шуниси эътиборга лойиқки, севимли аёл актёрдан анча катта эди. Ажралишдан сўнг Вичин Тополевани ташлаб қўймади, озиқ-овқат ва дори-дармонларни олиб келди, ҳар доим ёрдам беришга ҳаракат қилди.

ТАМАРА

Тамара Фёдоровна, расмий никоҳидаги хотини билан актёр ҳаётининг сўнгги кунларига қадар бирга яшаган, рафиқаси унга ғамхўрлик қилган. Уларнинг Наташа исмли қизи бор ва Вичин уни жуда яхши кўрган. Наташа отасини тез-тез эслайди. Совет киноси афсонасининг қизи ўзининг интервьюсида отаси расм чизишни ёқтирганлигини айтиб ўтганди. Наташанинг айтишича, актёрга рассомлик ва ҳайкалтарошлик касби кўпроқ мос келарди.

Маълумки, съёмкалар жараёнидаги танаффусларда актёр ўз ҳамкасбларининг портретини тез чижиши мумкин эди. Вичиннинг "Кавказ асираси" фильмидаги ҳамкорлари Юрий Никулиннинг қаҳрамонлиги томонидан ишланган карикатурасини эслайдилар.

СУНГИ КУНЛАРИ

Актёр кексага, пойтахт марказидаги уйини қизига беради. 90-йиллар охирига келиб, Вичин ҳеч ким билан мулоқот қилишни истамади, интервью бермасликка ҳаракат қилди. Фақат каптарларни боқиб учунгина уйдан чиқди. Актёр 2001 йилнинг 21 октябрида вафот этди. Улими сабаби сурункали жигар ва юрак касаллиги бўлган. 2001 йилнинг 25 октябрида Москвадаги киноижодкорлар

UNING ISMINI ESHITGAN ODAM KULADI

Марказий уйда дафн маросими бўлиб ўтди. Шу кунни халқ артисти Вагановский қабристонига дафн этилди. Актёр туғилган шаҳарда унинг шарафига ёдгорлик ўрнатилди.

Минглаб мухлислар кино афсонаси билан хайрлашиш учун келишди. Видолашув маросимида таниқли кино арбоблари, иштирок этишди. Мотам маросими камтарона ўтказилди, чунки актёр ўзининг шахсияти атрофидаги шов-шувларни ёқтирмасди.

Актёр ҳайвонлар ва қушларни жуда яхши кўрарди. Бунни билган мухлислар актёрнинг қариндошларининг рухсати билан дафн маросимига 12 та каптар олиб келишди ва актёрнинг танаси ерга қўйилаётганда каптарларни учириб юборишди.

Кинематография уюшмаси раиси Никита Михалков актёрнинг профессионаллиги ва ютуқларини аниқ ифодаловчи видолашув нутқини сўзлади.

"Россияда бундай миқёсдаги комедия актёри йўқ эди ва ҳеч қачон бўлмади. Фақат унинг исминини эшитиб одамларнинг юзларида табассус пайдо бўларди. Унга ўз қаҳрамонига ташки томондан қарай олиш қобилияти берилган эди. Шу сабабли ҳам унинг салбий қаҳрамонлари ҳар доим томошабинлар томонидан севилган".

Рус тилидан

Мадина АЛЛАБЕРГАНОВА

таржимаси

мактабига ўқишга киради, у ерда жуда оз вақт ўқийди, чунки раҳбарият уни "ўқишга бўлган енгил муносабати учун" талабалик сафидан чиқариб ташлайди. Бу бўлажак актёрни шунчалик ҳайратда қолдирдики, у бирданига 3-та театр студияларига ўқишга киришга қарор қилди. Кириш имтиҳонларини топширганидан сўнг, истеъдодли ёш йигитни актёр Александр Дикий томонидан Москва театр жамоаси қошида ташкил қилинган "Дикий" театр студиясига ва Инқилоб театрига, шунингдек, Вахтангов мактабига таклиф қилишди. Вичин охириги таклифни танлади. Аммо актёр бу нуфузли таълим муассасасида кўп қолмади ва бир йил ўтиб Москва санъат театр студиясига кўчиб ўтиб у ерни муваффақиятли якунлади.

ТЕАТР

1936 йилдан Вичин Ермолова театрида ишлаб боради. Актёрлик карьераси тез ривожлангани сари, томошабинлар ёш актёрни севиб қолади. Ишонч билан айтиш мумкинки, ўша даврда Вичин машҳур ва севимли бўлган, чунки унинг иштирокидаги спектакллarga мухлислари мунтазам равишда ташриф буюришган. Театр

сўнг Жорж ёш истикболли спортчи Вася Веснушкин ролига тасдиқланди.

Вичин ҳар доим экранда янги ролни тасвирини етказиш учун жуда яхши тайёрланган. Ушбу фильм бош қаҳрамонига мос келиш учун жисмоний машқлар қилиб, спорт машғулотларига кўп вақт ажратди. Актёрга Веснушкин ролини таклиф қилишганда у режиссёр ўйлаганидек 25 ёшда эмас, балки 37 да эди. Вичиннинг ёши бошқаларга сир бўлиб қолди. Актёр ёшига нисбатан жуда ҳам ёш кўринган эди ва 40 ёшида бемалол 17 ёшли ўсмир ролини ўйнаши мумкин эди. Бунга сабаб Георгий Михайлович соғлом турмуш тарзига амал қилгани эди: у чекмаган, ичмаган, шунингдек, йога билан шуғулланишни ҳам эсдан қичқармаган. Актёр соғлиғига масъулият ва эҳтиёткорона муносабатда бўлган, байрамларни ёқтирмасди, шовкинли давралардан ўзини олиб қочарди. Аммо шунга қарамай, ичкиликбоз ролини жуда ишончли ва аниқ ёритиб берар эди.

НАДЕЖДА

Вичин Надежда Тополева билан кўп йиллар давомида бирга яшади. Бироқ,

Oila va jamiyat

Ижтимоий-сиёсий, маънавий-маърифий газета

Обуна индекси – 176

МУАССИСЛАР:

Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, "Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш" ассоциацияси (Болалар жағғармаси) ва "Соғлом авлод учун" халқаро хайрия фонди

Бош муҳаррир в.б.: Акбар ҚАРШИЕВ

МАНЗИЛИМИЗ:

Тошкент – 100000.
Амир Темур кўчаси
1-тор кўча, 2-уй.

Қабулхона: (факс) 233-28-20,
Котибият: 233-04-35, 234-76-08

E-mail: oilavajamiyat@mail.ru

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

Газета 2007 йил 11 январда Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169 рақами билан рўйхатга олинган. Буюртма Г – 736. Формати А-3, ҳажми 3 табоқ. Адади – 2689. Баҳоси келишилган нархда.

Босишга топшириш ваъти – 15:00 Топширилди – 15:00

Навбатчи: Б. Исмоилов
Мусахҳих: С. Сайдалимов
Саҳифаловчи: А. Маликов

ISSN 2010-7609

Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди. 1 2 3 4 5